

60
JAAR

Maandschrift voor

Bijenteelt

VERSCHEIJNT MAANDELIJKS - 59e JAARGANG - NUMMER 6 - JUNI 1957

Alles voor de honingoogst

Drieraams standaardslinger voor 3 broed- of 6 honingramen, korf uit één stuk metaal, wormwielaandrijving, terugdrukrem	f 110,—
Vierraams standaardslinger, zelfde kwaliteit	„ 140,—
Tweeraams tafelslinger, zelfde kwaliteit	„ 72,50
Bijenuitlaat	„ 0,95
Idem gemonteerd op uitlaatbord	„ 3,40
Ontzegelmes	„ 4,—
Ontzegelvork met bakeliet handvat	„ 3,—
Honingzeven fijne en grove zeef, doorsnee 16 cm met hengel om aan de slinger te hangen	„ 4,60
Idem met beugel die op de emmer rust	„ 4,60
Idem doorsnee 22 cm	„ 5,25
Kaasdoek voor het zeven van honing, 75 x 75 cm	„ 0,75
Idem 150 cm breed, per meter	„ 2,50
Honingbokalen, inhoud 450 gram, met ons Verenigingsmerk in het glas, met deksel	„ 0,26
Pondsflacons met deksel, karton- en perkament-inlage	„ 0,17

Wij zenden U gaarne onze geïllustreerde prijs-courant en een handleiding voor het beitsen en schilderen van bijenkasten, het inzetten van kunstraat, het kolbtoestel en zijn gebruik, en een overzicht van de Aalster Bedrijfsmethode gratis en franco toe.

Al onze prijzen zijn vrijblijvend

GOEDE DINGEN
BIJENHUIS WAGENINGEN

Tel. 2863

Giro 823276

Kalmus, H.

Oriëntatie van bijen op de zon op het zuidelijk halfrond.
The sun navigation of bees in the southern hemisphere.
Bee World 38 (1957) 2 (—2) 29-33.

De bijen oriënteren zich bijv. voor het terugvinden van een bepaalde drachtbron met behulp van de zonnestand. De zon verplaatst zich echter per 24 uur 360° en dus per uur 15° en wel op het noordelijk halfrond van het oosten door het zuiden naar het westen.

De bijen zijn in staat een „correctie” van 15° per uur aan te brengen en zodoende dus steeds geografisch gezien dezelfde richting te vliegen. De correctie gaat hier dus tegen de richting van de klok in.

Op het zuidelijk halfrond gaat de zon van oost over noord naar west. Het bleek bij dit zeer interessante onderzoek, dat bijen, die al honderden jaren in Brazilië waren gehuisvest (in Amerika zijn bijen niet inheems, maar al heel lang geleden ingevoerd) hun oriëntatie op dezelfde manier verrichten t.o.v. de zon met dien verstande, dat de correctie hier in de richting van de klok ging en de geografische richting dus ook juist werd aangehouden.

Pas ingevoerde bijen echter, afkomstig uit het noordelijk halfrond, hielden hun oude correctie aan, tegen de richting van de klok in en wezen dus per uur 30° verkeerd aan.

Wells, F. B.

Behandeling van bijen met lachgas.

Treatment of bees with nitrous oxyde.

American bee journal 97 (1957) 3 (—3) 149-150.

Op verschillende manieren werd lachgas toegediend aan bijenvolken. Zuiver lachgas bedwelmde de bijen korte tijd. Het heeft geen invloed op het oriëntatievermogen. Als men ammoniumnitraat (bijv. geïmpregneerd in golfkarton) verbrandt, ontstaat naast lachgas ook blauwzuurgas of daarmee verwante stoffen, die snel tot blauwzuurgas ontleden. Dit is zeer giftig. Het heeft enig effect op de oriëntatie van de bijen, waarschijnlijk omdat het het zenuwweefsel beschadigt.

VERZOEK AAN ALLE NEDERLANDSE IMKERS

Aan het Laboratorium voor Vergelijkende Fysiologie te Utrecht worden onderzoeken verricht over de invloed van de bijenkoningin op het gedrag en de ovariëntontwikkeling van werkbijen. Het aantal koninginnen dat nodig is voor de bestudering van dit probleem, is zeer groot. Daarom verzoeken we alle Nederlandse imkers het volgende:

Gaarne zouden we van u koninginnen ontvangen, zowel dode als levende, onbevruichte als bevruchte. Beschadiging is geen bezwaar. Slechts over het al of niet bevrucht zijn is een aanduiding uwerzijds gewenst.

U kunt de koninginnen eenvoudig per post in een lucifersdoosje verzenden. De door u gemaakte verzendkosten worden, evenals vorige jaren, door ons vergoed.

Laboratorium voor
Vergelijkende Fysiologie,
Jan van Galenstraat 17,
Utrecht

BIJENMARKT VEENENDAAL

De bijenmarkt te Veenendaal wordt dit jaar
gehouden op 16 juli.

NATIONALE HONINGTENTONSTELLING

Plaats: Rotterdam.

Datum: 7 september.

Inzendingstermijn: tot 1 september.

Adres: wordt nader bekend gemaakt.

Prijzen: Ridder van Rappard Wisselprijs.

Wisselprijs Ministerie van Landbouw.

Wisselprijs voor honinggebak.

Bronzen plaquette der Vereniging.

Medaille der Vereniging.

Een oorkonde voor elke inzender die
minstens 96 punten voor zijn inzending
behaalt.

Kosten: De deelname is gratis.

Deelnemersnummer en etiketten:

Aanvragen vóór 15 juli bij het Bijenhuis
te Wageningen.

Tentoonstellingsreglement:

meinummer 1956 blz. 77.

van Horen en Zien

Ik dacht dat ik slim was

Op 1 april maakte ik mijn bijen klaar om er op 3 april mee naar het koolzaad te gaan. Wat ook gebeurd is. Op een van de kasten moest ik echter nog een honingkamer plaatsen.

Dit najaar had ik wat randen met broed- en honingkamers op een droge plek van de bijenstal gezet, boven goed afgesloten tegen de wasmotvlinders.

Wie schetst mijn verbazing toen ik bij het tevoorschijn halen geen wasmotschade aantrof, maar wel een pracht van een muizenest dwars in m'n broedramen, keurig gemaakt van papiersnippen en juteafval. Ik had namelijk verzuimd te bedenken dat muizen uitstekende miners, ondergrondse gangengravers zijn.

Nu het geval er toch lag genoot ik er van hoe mooi de muizen alle stuifmeelcellen van de kunststraatkern hadden afgeknaagd. Keurig afgeschoren is nog een betere term. Ik houdt nl. zo van net werk, althans om het te zien. De mooi uitgebouwde raten, waarin zich geen stuifmeel bevond, hadden de muizen ongemoed gelaten, waaruit dus blijkt dat zuivere was bij muizen niet in de smaak valt.

Tussen twee haakjes. Ik moest ook de koninginnen knippen. De laatste jaren merkte ik deze majesteiten niet meer. Ik vind haar toch immers altijd vlug. Maar nu had ik voor vier kasten van twintig ramen bijna anderhalf uur nodig. Het wilde maar niet vlotten de moeren te vinden. Waarmee ik zeggen wil, lezers, dat het goed is uw stuifmeel en andere ramen niet alleen wasmot-veilig maar ook voor muizeninbrekers secuur op te bergen en dat het eigenlijk wel nodig is uw moeren te merken. Doe het echter alleen als ge er bekwaam in zijt, want het merken is een precies werkje. Hebt ge nog nooit gemerkt, begin dan eerst met wat darren te merken, die zijn sterk, vervolgens wat bijen. Vertrouwt ge uzelf dan goed, merk dan pas uw kostbare koninginnen. ♦

VAN *M*AAND TOT *M*AAND

Is andere jaren juni de zwerm-maand, dit jaar zal het mei geweest zijn, met nog wat nazwermen in begin juni.

Degenen die mijn raad voor mei opgevolgd hebben, hebben het zwermen reeds achter de rug en sterke volken zijn gereed om de zomerhoning binnen te halen.

Degenen, die gewacht hebben tot het volk gereed is voor de deling en pas een kunstzwerm gemaakt hebben toen er reeds moerdoppen aanwezig waren, kunnen twee wegen bewandelen.

Wil je een sterk honingvolk hebben, dan raad ik aan, zo gauw de jonge moer roept een sterke **veger** te maken.

We maken de kast 's morgens vroeg open. Met onze raampjeslichter maken we alle ramen los, door die onder de oren een weinig omhoog te tillen. Daarna verwijderen we het dekkleedje. Als we nu even wachten tot de bijen tot rust gekomen zijn, zullen we de roepende moer weer horen. Die raten waarop we haar horen, halen we voorzichtig het eerst uit de kast en schudden de daarop zittende bijen in een ruime schepkorf. Dit doen we ook met de naast hangende raten, totdat we een **sterke** kunstzwerm hebben. Deze doeken we op met een luchtige bijendoek en zetten deze schepkorf, met de opening naar boven, op een koele plaats, liefst in een kelder. Nu gaan we de kast verder nakijken en alle moerdoppen verwijderen.

Omdat er veel minder bijen in de kast zijn, gaat dit veel gemakkelijker. Toch schudden we de raten zo goed als schoon af in de kast, want zelfs op zeer verborgen plaatsen bevinden zich dikwijls nog moerdoppen. Als we er één laten zitten, is ons werk vergeefs, want dan krijgen we toch nog een zwerm.

Nu dekken we de kast warm toe en na twee dagen kunnen we de veger weer bij het oude volk doen. Dit doen we 's avonds.

Om de vereniging rustig te doen verlopen, zet ik een honingkamer met uitgebouwde ramen op de broedkamer en daarop een lege honingkamer. Dan stort u de zwerm op de raten van de honingkamer en dekt u alles met het dekkleedje af. Laat bij dit afdekken steeds een hoekje van het dekkleedje open.

De volgende morgen heeft de zwerm zich bij het volk in de broedkamer gevoegd. Nu kunnen we rustig de bruidsvlucht van de jonge moer afwachten. We hebben dan geen gevaar van een bruidszwerm. In die twee dagen vormt de zwerm één geheel met de jonge moer en de kast

die moerloos was, verheugt zich in het bezit van een jonge moer.

Is het uw doel, ook reserve moeren te kweken en toch een sterk honingvolk over te houden, dan zorgt u voor enige driersaamskastjes. Ik zelf gebruik daarvoor 6 raamskastjes, die door een hardboard tussenschot in tweeën deelbaar zijn.

De ene helft heeft een klein vlieggat aan de **voorkant**, de andere heeft er een aan de **achterkant**. Beide vlieggaten aan de voorkant leiden vaak tot teleurstelling, want het volkje uit de ene afdeling verhuist dikwijls naar de andere afdeling, zodat u slechts één reservemoer kweekt. In elk van de driersaamskastjes hebben we een raat met voldoende honing of suiker gehangen en het vlieggat afgesloten. Nu keren we ons tot het volk met de tutende moer.

Eerst zoeken we de tutende moer en zetten die in een moerhuisje vast in de schepkorf. Daarna maken we een sterke veger, zoals ik boven beschreef. Dan sluiten we de schepkorf af met de luchtige bijendoek, tegen het afvliegen van honderden bijen.

Nu snijden we voor elk driersaamskastje een mooie moerdop uit en bevestigen die in een van de ramen. Vervolgens geven we elk van de kastjes een flinke pollepel bijen en zetten dan én zwerm én de kastjes op een koele plaats.

U begrijpt, dat, als we veel reserve moeren kweken, óf de zwerm wel heel sterk moeten maken óf we moeten afzien van een sterk honingvolk. De driersaamskastjes worden de avond van de volgende dag op hun plaats gezet en de vlieggaten geopend.

De zwerm wordt na twee dagen 's avonds bij het moedervolk gevoegd, nadat we natuurlijk alle moerdoppen, gelijk met het uitsnijden van de moerdoppen voor de kastjes, er uit verwijderd hebben.

Er zijn altijd imkers, die de voorkeur geven, de bijen te laten zwermen.

In dit geval heeft u natuurlijk gezorgd voor reservewoningen, om de zwermen op te nemen.

Om direct sterke volken te hebben, kunt u twee voorzwermen gemakkelijk verenigen. Dan doet u verstandig voor de vereniging een der moeren te vernietigen. Nazwermen kunt u ook gemakkelijk verenigen. U hoeft daarbij niet eerst een der moeren te doden. Dat zoeken de bijen zelf wel uit en beter dan wij dat doen kunnen.

Zorg er echter **wel** voor, dat alle voorzwermen afgekomen zijn, vóór er nazwermen komen. Want als een

voorzwerm en een nazwerm te samen vliegen, dan ontstaat er een hevige vechtpartij, waarbij het geen wonder is dat de moeren omkomen en de zwerm dus bijna waardeloos wordt.

Nu wil ik nog een vraag beantwoorden van een jong imker, die grote moeite heeft om de oude, bevruchte moer te vinden, als hij een aflegger maken wil. Als alles goed is bevinden zich in de broedkamer 7 à 8 ramen broed. De kantramen zijn dan nog niet belegd.

Nu neemt u één der kantramen uit de kast. U kiest er een, waar nog voldoende open cellen in zijn.

U schuift drie of vier volgende ramen een plaats op en zet het raam met open cellen in het midden van het broednest. Hierbij moet u opletten dat het raam gemakkelijk ingeschoven kan worden, zonder de bijen te klemmen.

Deze bewerking doet u bij voorkeur 's morgens. Wanneer u nu de volgende morgen de kast opent en voorzichtig het raam uit de broedkamer licht, loopt als regel de oude moer over de nieuw ingehangen raat.

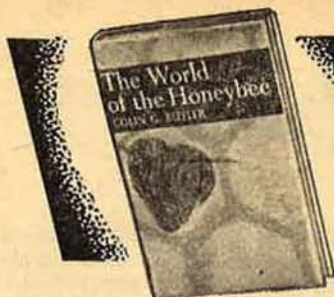
Bij deze bewerking moet u geen carbollap of rook gebruiken.

Bruisen de bijen hevig bij het afhalen van het dekkleedje en afdekplankje, wacht dan enige minuten. U zult dan zien dat de bijen zich over de ramen verspreiden en de gangen tussen de raten afdekken, om zoveel mogelijk tocht te weren. Dan licht u met de raampjeslichter de beide ramen, vlak naast het ingehangen raam, zo ver op, dat ze iets over de zich daarnaast bevindende ramen schuiven. Daardoor is het ingehangen raam geheel vrij gekomen en kunt u die uit de kast lichten, zonder bijen of moer te kneuzen.

Niet **altijd** vindt u de morgen na het inhangen van een lege raat, de moer. Als dit zo is, zet u het raam weer op zijn plaats, evenals de ramen die u een weinig op zij geschoven hebt. Om het dekkleedje of de dekplank weer te kunnen plaatsen zonder de bijen te knellen, haalt u heel voorzichtig de carbollap over alle ramen heen en sluit u de kast tot de volgende morgen. U vindt **dan** de moer op het ingehangen raam.

Meer tijd kost het, als u een raat uit uw voorraad, die de hele winter **droog** en door paradi tegen wasnot beschermd opgeborgen was, inhangt. Als u **dan** de volgende morgen de kast inspecteert, ziet u op het ingehangen raam enige honderden **jonge** bijen, gemakkelijk herkenbaar aan de lichtgrijze beharing. Deze bijen zijn bezig de cellen te poetsen en voldoende vochtig te maken, voor de moer er een eitje in deponeert.

W. J. L. H.

De Wereld van de Honingbij

(Vervolg)

Ondertussen is de oude moeder langzamerhand dagelijks minder eieren gaan leggen en ze kan het leggen zelfs helemaal hebben stopgezet.

Haar achterlijf is aanzienlijk geslonken, daar het niet langer een groot aantal volgroeide en bijna volgroeide eieren bevat. Spoedig nadat de eerste van de „zwermcellen” verzegeld is, verlaat de oude moeder, vergezeld van vele werkbijen (meestal van jonge en middeljonge leeftijd) en misschien een paar darren, de kast. Nadat de hele troep een korte poos om de bijenstand heeft rondgevoerd, zet ze zich gewoonlijk aan een tak van een boom of ander geschikt steunpunt nabij het oude tehuis neer en vormt een tros. Na een tijd, die kan variëren vanaf minder dan een uur tot een paar dagen, gaat de hele zwerm nog eens de lucht in en trekt weg om een gat in een holle boom of andere geschikte nestplaats te betrekken. Deze is ontdekt door speurbijen, die ze soms tot op bepaalde hoogte schoonmaken. Zeer zelden zijn de bijen van een zwerm van *Apis mellifera* of *A. indica* niet in staat om een passende nestplaats te vinden en dan bouwen ze een nest in de open lucht. Dit soort onbeschermden nesten is zeldzaam en de bijen blijven zelden lang in leven, daar ze (speciaal in de winter, wanneer de bijen minder goed in staat zijn zich te verdedigen) aangevallen worden door muizen enz. en ook zeer blootgesteld zijn aan verwoesting door wind en regen. Zo'n soort zwerm, die een bevruchte, leggende koningin, die moeder van het volk bevat, is bekend als een „voor-” of „brom-zwerm.”

Gewoonlijk acht dagen nadat de voorzwerm vertrokken is, kruipt een van de maagdelijke koninginnen uit haar cel in de ouderlijke woning en als de werkbijen het haar niet beletten, zoekt ze de andere maagdelijke koninginnen in hun cellen op en vernietigt deze. Hoewel de maagdelijke moeder dikwijls begint de cellen, sterke rivalen bevattende, open te trekken, maken de werkbijen gewoonlijk deze vernietiging af. Er bestaat enige twijfel of het in feite de maagdelijke koningin of de werkbijen zijn, die de onfortuinlijke bewoonsters van deze cellen doden.

Een maagdelijke koningin zal dikwijls „tuten,” wanneer ze op deze wijze haar rivalen opspoort; en steeds meer rijpe, nog in hun cel zittende prinsessen zullen ten antwoord „kwaken,” zodoende helpen de bij hun ontdekking en hun daaropvolgende vernietiging. Een dag of twee nadat haar rivalen zijn vernietigd, gewoonlijk als ze vijf dagen oud is, verlaat de maagdelijke koningin hetzij op haar eentje, hetzij in een bruidsworm de kast om te paren. Wanneer ze, na geslaagd te zijn, terugkeert, zoals ze meestal doet, wordt ze de nieuwe, leggende koningin van haar volk. Slecht weer kan haar paring uitstellen; wanneer dit drie of vier weken duurt, kan het de paring helemaal verhinderen en de koningin zal dan een „darmenmoedertje” worden en alleen onbevruchte darren voortbrengende, eieren leggen; haar volk is dan tot ondergang gedoemd, tenzij ze wordt vervangen. Soms houden de werkbijen de eerste maagdelijke koningin, die tevorschijn kruipt nadat de voorzwerm is

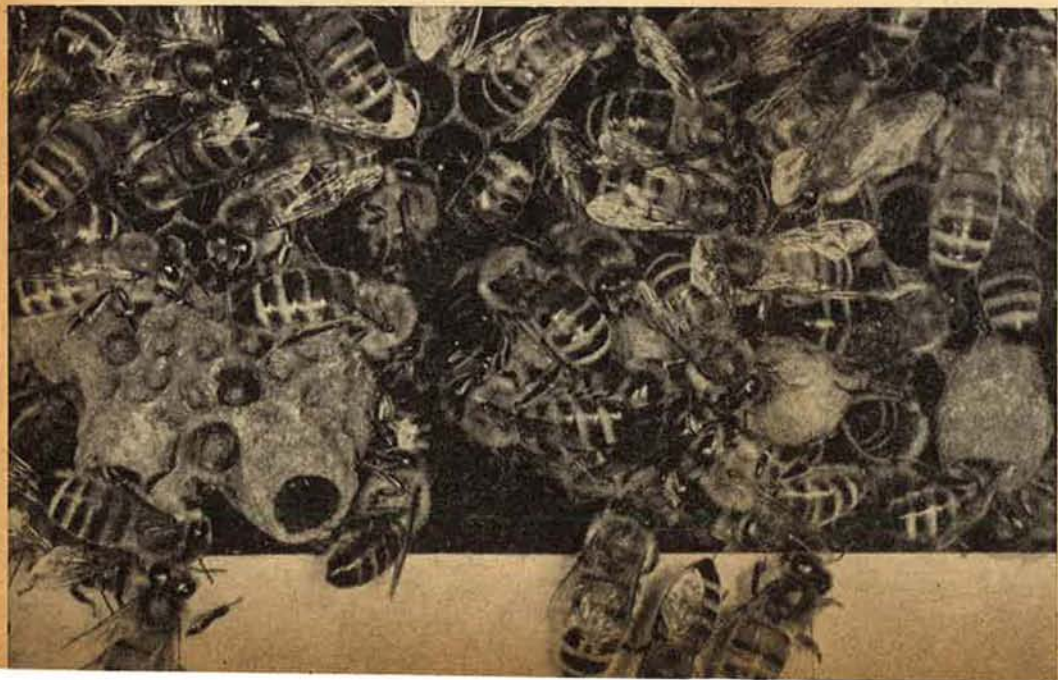
weggetrokken, weg van de andere moerddoppen. Dit doen ze blijkbaar opzettelijk en ze kunnen zelfs de andere maagdelijke koninginnen wel twee of drie dagen in hun cellen vasthouden door daar een tros om te vormen.

Van de werksters wordt in zo'n geval beweerd, dat ze de bewoonsters voeren. Wanneer twee koninginnen kans zien voor de dag te komen en elkaar te ontmoeten, vindt er een gevecht op leven en dood plaats, maar gewoonlijk ontmoeten ze elkaar niet op deze manier. Meestal verlaat de eerste koningin de kast met een tweede zwerm, de „nazwerm”. Verscheidene van zulke nazwermen kunnen de ouderlijke woning verlaten, de ene na de andere, elk met een maagdelijke koningin; en twee of drie nazwermen zullen zich soms verenigen, in welk geval de prinsessen gaan vechten om aan het hoofd te staan van het nieuwe volk. (Ook zwermen met bevruchte moeren voegen zich soms samen en in zulke gevallen kunnen verscheidene koninginnen in het ene, vergrote volk enige tijd aanwezig blijven). Uiteindelijk blijft een van de maagdelijke koninginnen in de kast over om te paren en vervolgens aan het hoofd te staan van het ouderlijke volk, dat zeer verzwakt is na het verlies van een voorzwerm en verscheidene nazwermen.

Soms zullen de werkbijen van een volk moerddoppen afknagen, waarmee ze zijn begonnen te bouwen, zelfs die, welke in een gevorderd stadium van ontwikkeling zijn. Waarschijnlijk wordt dit veroorzaakt door de een of andere verandering in de omgeving, misschien door weersverandering samen met een verandering in dracht: om dit definitief vast te stellen, zijn nog vele gegevens nodig.

Het aanzetten van zwermcellen gaat klaarblijkelijk altijd samen met een achteruitgang van de haaldrift van het volk en een vermindering van het eieren leggen en daarmee gepaard gaande broedverzorging. Deze werkloosheid wordt begeleid door een toenemende ontwikkeling van de voedersapklieren (pharyngale speekselklieren) van de werksters en naar wordt beweerd, ook van hun eierstokken. Vele bijenhouders menen, dat de voorbereidingen voor het zwermen worden afgeremd door de door het weer veranderde voedselcondities.

(wordt vervolgd)

Groep koninginnencellen langs de onderzijde van een raat.

(Vervolg)

In ons vorig artikel is besproken, bij welke temperaturen en gedurende welke tijden gekristalliseerde honig moet worden verhit, om deze vloeibaar en helder te maken en wel zodanig, dat herkristallisatie binnen 3 à 4 maanden wordt voorkomen.

Deze minimum temperaturen en tijden moeten in de praktijk in acht worden genomen, teneinde het beoogde doel te bereiken. De zaak is nu echter niet zo eenvoudig, dat men bij de verhitting van honig voor alle zekerheid willekeurig boven deze minimum grenzen uit zou kunnen gaan. Men is nl. om bepaalde redenen ook aan maximum grenzen gebonden, zodat men als het ware tussen twee klippen door moet zeilen.

Een der redenen, waarom bij het verhitten van honig geen willekeurig hoge temperaturen en lange verhittingstijden mogen worden aangewend, is te zoeken in het feit, dat honig diastatische fermenten bevat, welke bij verhitting gedeeltelijk of geheel kunnen worden vernietigd.

We zullen voor de lezers van dit tijdschrift eerst moeten uiteenzetten, wat men onder „diastatische fermenten” verstaat. Een ferment (in algemene zin) is een door een levend organisme geproduceerde stof, welke in staat is om de snelheid, waarmede scheikundige omzettingen in dat organisme plaats vinden, te bevorderen, zonder dat het ferment daarbij zelf wordt aangetast, of zoals men dat uitdrukt, geheel of gedeeltelijk in het eindprodukt van de reactie verschijnt. Het ferment „diastase” in het bijzonder is in staat om zetmeel (en glycogeen) te splitsen in dextrine en maltose.

Een diastatisch ferment komt o.m. in ons speeksel voor; het draagt daar de naam van „ptyaline”. Bij het kauwen van zetmeel bevattend voedsel (brood), wordt dit zetmeel door het diastatische ferment omgezet in dextrine en maltose, welke door andere fermenten in onze spijsverteringsorganen verder worden ontleed en omgezet in glucose, dat door het bloed kan worden opgenomen.

Natuurlijk komt de vraag bij ons op, welke betekenis voor de honig-bij het voorkomen van een diastatisch ferment in de honig kan hebben. Waarschijnlijk moet er verband worden gezocht tussen de aanwezigheid van zetmeel in sommige stuifmeelsoorten en diastase in de honig; zonder diastase zouden de bijen niet in staat zijn het in de stuifmeelkorrels voorkomende zetmeel te verteren.

Het gedrag der diastatische fermenten in honig bij verhitting, m.a.w. de beantwoording der vragen:

- 1e. bij welke temperaturen en hoe lang men honig kan verhitten, zonder de diastatische fermenten geheel te vernietigen,
 - 2e. welk deel der diastatische fermenten wordt vernietigd en welk deel niet, bij verhitting gedurende een bepaalde tijd bij een bepaalde temperatuur,
- is weer van meer belang geworden, nu in de wettelijke bepalingen, regelende de verkoop van levensmiddelen van sommige landen, voorschriften zijn opgenomen, waarbij eisen worden gesteld betreffende de diastische fermenten in honig.

In de Duitse „Verordnung über Honig” van 21 maart 1930 vindt men de volgende bepalingen:

„Als verdorben ist insbesondere anzusehen: Honig, der so stark erhitzt ist, dass die diastatischen Fermente stark geschwächt oder zerstört sind, oder der angebrannt (karamelisiert) ist, auch in Mischung mit Honig, unbeschadet seiner Verwendung als Backhonig, sofern er als solcher gekennzeichnet ist.” Onder „Backhonig”

wordt in de zelfde „Verordnung über Honig” verstaan: „nicht vollwertiger und deshalb nur als zusatz zu Backware verwendbarer Honig”.

In Nederland is, baserende op de „Warenwet”, het zgn. „Honigbesluit, K.B. van 7 augustus 1925” van kracht. Volgens dit Honigbesluit, moeten in deugdelijke honig diastatische fermenten aanwezig zijn, tenzij de waar is aangeduid als „verhitte honig”.

Een volwaardige, niet verhitte honig, welke nog alle diastatische fermenten bevat, is als voedingsmiddel te verkiezen boven honig, waarin door verhitting alle diastatische fermenten zijn verdwenen. Van een honig, met een diastasegetal van 50, is 1 gram instaat, om ½ gram zetmeel volledig om te zetten in dextrine en maltose. (Zie de definitie van het diastasegetal, welke even verder in dit artikel wordt gegeven). Bij het nuttigen van een boterham met (volwaardige, alle diastatische fermenten bevattende) honig, wordt de vertering door de diastatische fermenten, welke de honig bevat, mee ingeleid. De graagte, waarmee kinderen, die „niet goed willen eten”, in vele gevallen wel boterhammen met honig verorberen, wordt m.i. hierdoor verklaard.

Van de vele onderzoeken, welke zijn verricht met betrekking tot de diastase in honig, willen wij hier enkele naar voren brengen.

Professor C. Armbruster heeft in het „Archiv für Bienenkunde” van 1926 en van 1928 het resultaat van zijn onderzoeken als: „Honigfermenträtsel” en als „Honigfermentstudien” gepubliceerd. Alhoewel de resultaten, welke Prof. Armbruster verkreeg, zeer belangwekkend zijn, schrijft de onderzoeker aan het einde van zijn verslag: „Leider ist die Beantwortung der praktisch so wichtigen Frage: „wie stark darf ich einen Honig straflos erhitzen, bei welcher Temperatur soll ich ihn zubereiten, durch die obigen Untersuchungen nicht erleichtert worden”.

In de tweede plaats wil ik in deze inleiding wijzen op de onderzoeken van G. H. Vansell, Davis, Californië. De methode van onderzoek, welke Vansell volgt, is gepubliceerd in „the American Bee Journal for June 1929”. Ook Vansell echter kon geen direct antwoord geven op de vragen: Hoe lang kan een bepaalde honig op een bepaalde temperatuur worden verhit, zonder dat de diastatische fermenten vernietigd worden en... worden deze bij verhitting gedurende een bepaalde tijd bij een bepaalde temperatuur aangetast, d.w.z. gedeeltelijk vernietigd, hoe groot is dan dat vernietigde deel en welk deel nog werkzaam zijnde diastatische fermenten blijft over.

Door een mijner medewerkers, de heer H. J. van Opstall en ondergetekende is echter, naar wij menen, een voldoende antwoord op vorengenoemde vragen kunnen worden gegeven.

Wij hebben bij deze onderzoeken de methode gevolgd, door F. Gothe gegeven ter bepaling van de kwantitatieve hoeveelheid diastase in honig. Deze methode is beschreven in het „Zeitschrift für Untersuchung der Nahrungs- und Genussmittel” van 1914. De methode is te samengesteld om hier in extenso te herhalen. Gothe drukt de hoeveelheid diastase, in honig aanwezig, uit in een getal, het zgn. diastase-getal. Dit getal geeft de hoeveelheid zetmeeloplossing van 1% aan, welke door 1 gram honig, gedurende een inwerkingstijd van 1 uur, onder optimale omstandigheden ontleed wordt.

De cijfers voor het diastasegetal, welke volgens deze

methode worden gevonden, bedragen (van boven af) 50, 38.5, 29.4, 23.8, 17.9, enz. tot nul. Tussenliggende waarden worden echter niet gevonden; een grafiek, welke precies de gevonden waarden aangeeft, heeft dan ook een trapsgewijze verloop, terwijl we mogen aannemen, dat in werkelijkheid de afname der diastatische fermenten door verhitting niet trapsgewijze, doch geleidelijk plaats heeft; in de volgende grafische voorstellingen (II en III) is aan de lijnen, welke het gedrag der diastatische fermenten in honig bij verhitting aangeven, dan ook met inachtneming der gevonden resultaten, een geleidelijk verloop gegeven, hetgeen meer met de werkelijkheid overeenkomt.

Het resultaat, waartoe Gothe zelf kwam, betreffende de invloed der verhitting, luidt als volgt:

„Bei einstündigem Erhitzen des unverdünnten Honigs bis 60° C. war keine Abnahme der diastatischen Kraft zu bemerken, erst bei 65° C. trat eine geringe Schwächung ein, die dem Temperaturanstieg entsprechend grösser wurde. Bei 85—90° C. war die Honigamylase (= diastase) zerstört.“

Hoewel het door Gothe verkregen resultaat wel van belang is, was er nog altijd geen antwoord gegeven op de hierboven door ons gestelde vragen.

Het leek daarom van genoeg belang, om aan de hand van de methode van Gothe na te gaan:

- Hoe groot het diastasegetal is van in Nederland gewonnen honig.
- Hoe groot het diastasegetal wordt van een honig met een bekend diastasegetal, wanneer men deze honig van 1 tot en met 24 uur (bij hogere temperaturen van 5 tot en met 60 minuten) verhit bij 60, 65, 70, enz. tot en met 95° C.

In de eerste plaats werden daarom 22 Nederlandse honigsoorten van bekende herkomst onderzocht op het diastasegetal. Het diastasegetal van deze, in 1928 gewonnen, Nederlandse honig, liep uiteen van 29.4 tot 50. Een enige jaren later ingesteld onderzoek, waarbij ook de pollen-analyse werd verricht, leverde de volgende resultaten op:

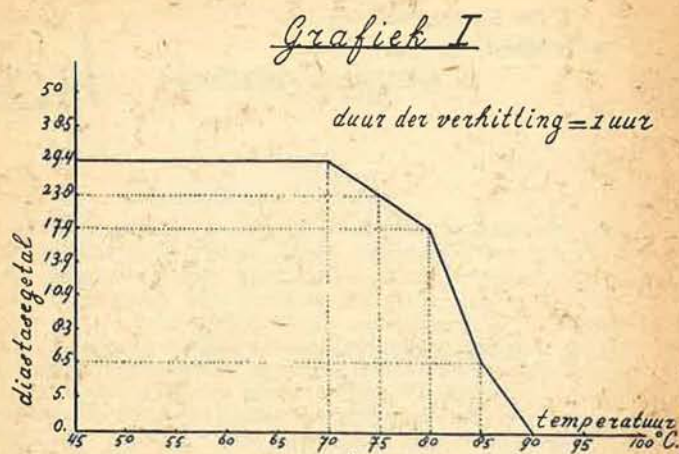
botanische herkomst volgens de pollenanalyse	diastasegetal volgens Gothe		
	gemiddeld	minimum	maximum
heidehonig (<i>Calluna vulgaris</i>)			
20 monsters:	43.5	29.4	50
klaverhonig (<i>Trifolium repens</i>)			
20 monsters:	29.4	17.9	50
fruitbloesemhonig (<i>Pirus-</i> en <i>Prunus</i> soorten) 6 monsters:	21.4	6.5-8.3	29.4-38.5
koolzaadhonig (<i>Brassica napus</i>) 15 monsters:	18.4	8.3	29.4

Hieruit volgt zeer duidelijk, dat het diastasegetal van honig afhankelijk is van de drachtplant; in het algemeen kan worden gezegd, dat hoe later in het jaar de drachtplant bloeit, des te hoger het diastasegehalte is van de honig, door de bijen op de betr. drachtplant gewonnen.

Het diastasegetal van klaverhonig is nl. gemiddeld 1½ keer zo hoog als dat van koolzaadhonig; het diastasegetal van heidehonig is 2½ keer zo hoog als dat van koolzaadhonig, 2 keer zo hoog als dat van fruitbloesemhonig en bijna 1½ keer zo hoog als dat van klaverhonig.

Om nu na te gaan, welke invloed verhitting van honig op het diastasegetal uitoefent, zijn wij begonnen met een honig, welke een diastasegetal van 29.4 vertoonde, gedurende 1 uur te verhitten op 45, 50, 55, enz. tot en met 90° C.

Grafiek I geeft de resultaten van dit onderzoek weer. We zien, dat de diastatische fermenten in honig een verhitting gedurende 1 uur bij 70° C. en daar beneden kunnen verdragen, zonder merkbaar in kracht te verminderen. Verhitting gedurende 1 uur bij 75° C. doet echter de diastatische kracht van 29.4 tot 23.8 dalen; verhit men de honig 1 uur bij 80° C. dan daalt het diastasegetal van 29.4 tot 17.9; een verhitting gedurende

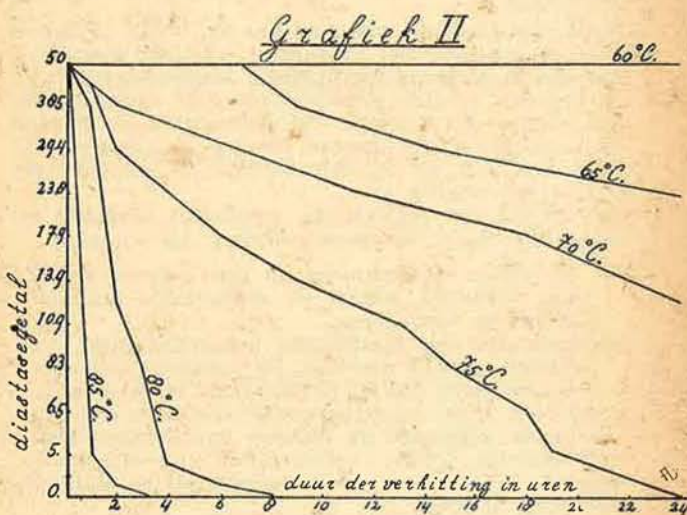
1 uur bij 85° C. geeft een vermindering van 29.4 tot 6.5, terwijl na 1 uur verhitting bij 90° C. alle diastatische fermenten gedood zijn.

De praktijk brengt echter mee, dat grotere hoeveelheden honig langer (soms veel langer) dan 1 uur verhit moeten worden om alle kristallisatiekernen te vernietigen en herkristallisatie binnen 3 à 4 maanden te voorkomen.

Wij hebben daarom de volgende onderzoeken ingesteld:

- Een honig met een diastasegetal van 50 werd gedurende 1, 2, 3 enz. tot en met 24 uur verhit bij 60, 65 enz. tot en met 85° C.
- Een honig met een diastasegetal van 29.4 werd gedurende 5, 10, 15 enz. tot en met 60 minuten verhit bij 75, 80, 85, 90 en 95° C.; dit laatste onderzoek geschiedde niet zozeer uit praktische overwegingen, dan wel uit een wetenschappelijk oogpunt, om het snelle vernietigen der diastase binnen het verloop van 1 uur bij hogere temperaturen te kunnen nagaan.

Het resultaat van het onderzoek onder a. bedoeld, is weergegeven in Grafiek II.

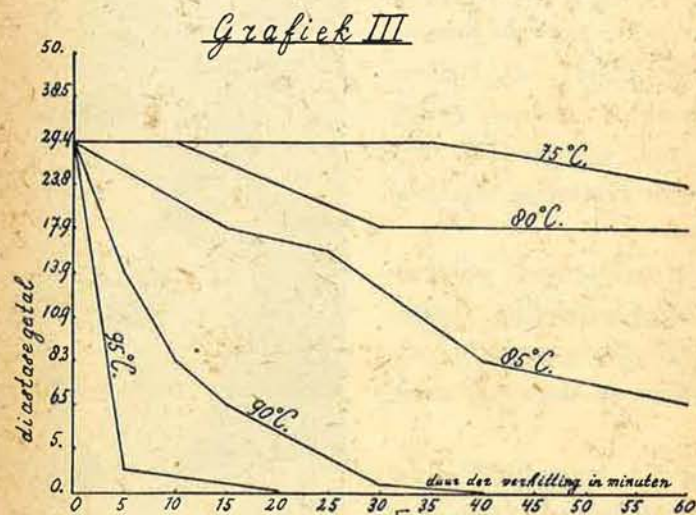

We zien hieruit:

- Verhitting gedurende 24 uur en korter bij 60° C. doet het diastasegetal niet dalen.
- Verhitting bij 65° C. is mogelijk gedurende 6 uur, zonder de diastatische kracht te schaden; bij langere verhitting begint echter het diastasegetal langzaam te dalen, om na een verhitting gedurende

24 uur bij deze temperatuur het cijfer van 23.8 te bereiken.

- 3e. De verhitting bij 70° C. bewerkt reeds na 2 uur een merkbare vermindering van het diastasegetal nl. van 50 tot 38.5; het is echter mogelijk de honig gedurende 24 uur bij 70° C. te verhitten, zonder alle diastatische fermenten te doden; na 24 uur is het diastasegetal nl. nog 13.9; bij honigsoorten met een lager diastasegetal dan 50 kan een 24 uren verhitting bij 70° C. echter tot het verdwijnen van alle diastase leiden!
- 4e. Verhit men honig bij 75° C. dan treedt reeds na 1 uur een vermindering op, welke zich geleidelijk voortzet; na een 24-urige verhitting bij deze temperatuur is alle diastase vernietigd.
- 5e. Een verhitting bij 80° C. leidt tot snelle afbraak der diastatische fermenten; na 4 uur is het diastasegetal beneden 5 gedaald; voor de verdwijning der laatste resten is echter een verhitting gedurende 8 uur nodig.
- 6e. Na een 1-urige verhitting bij 85° C. is het diastasegetal gedaald van 50 tot 5; na 2½ uur zijn ook de laatste sporen van de diastase gedood.

Grafiek III toont aan, hoe de diastatische fermenten van een honig met een diastasegetal van 29.4 zich gedragen bij verhitting gedurende 5, 10, enz. tot en met 60 minuten bij 75, 80, 85, 90 en 95° C.

Bij 75° C. bleef het diastasegetal gedurende de eerste 35 minuten onveranderd; na 1 uur was het echter van 29.4 tot 23.8 gedaald.

Een verhitting bij 80° C. is slechts gedurende 10 minuten mogelijk, zonder de diastatische kracht te schaden; het diastasegetal is na 30 minuten gedaald van 29.4 tot 17.9, doch daalt dan in de loop van het volgende halve uur praktisch niet verder.

Verhit men de honig bij 85° C. dan is reeds na 5 minuten een vermindering van het diastasegetal te bespeuren; deze daling zet zich vrij regelmatig voort om na 60 minuten een hoogte van 6.5 te bereiken.

Gedurende de verhitting bij 90° C., zowel als bij 95° C. zien we eerst, na 10, resp. na 5 minuten een snelle afname van de diastatische kracht; voor het doden der laatste resten is echter bij 90° C. een tijdsduur van 40 minuten, bij 95° C. een tijdsduur van 20 minuten nodig.

Op de gestelde, doch gedurende vele jaren niet beantwoorde vragen, hoe de diastatische fermenten in honig zich gedragen bij verhitting, wanneer ze worden aangetast, hoe deze aantasting zich voortzet en wanneer tenslotte alle diastatische fermenten zijn vernietigd, was hiermede door ons een vrij volledig antwoord gegeven.

Eenmaal bijenhouder, altijd bijenhouder

Het was met leedwezen dat ik mijn bijen voor mijn vertrek naar de Unie van Zuid-Afrika van de hand moest doen. Maar het echte imkersbloed verloochent zich niet en zo heb ik een half jaar geleden weer een zeer bescheiden begin gemaakt met één oude kast. Het bijenmateriaal is hier nl. erg duur en wordt geïmporteerd uit de V.S. De Langstrothkast is hier vrijwel algemeen in gebruik. De amateur-bijenhouderij staat op een veel lager niveau dan in Nederland, de gerieven zijn in Nederland veel groter. Het klimaat is ideaal. Het gemiddelde aantal zonne-uren is b.v. ruim 8 (Nederland 4). Voor het zuidwestelijk deel van de Kaapprovincie, waar ik verblijf, is echter de sterke zuidoostenwind die hier gedurende een groot deel van het jaar waait, vaak een beletsel voor de bijen. Voorjaar en zomer leveren in dit deel de meeste honing op. (Voorjaarsbloemen en Eucalyptusbomen). Ook hier moet met de bijen gereisd worden.

Inwinteren levert geen bijzondere moeilijkheden op vanwege het zeer zachte klimaat, waarbij, als het niet regent, de bijen vrijwel iedere dag kunnen uitvliegen. Het belangrijkste is: waterdichte kasten, want als het regent regent het ook goed en soms 3 à 4 dagen aaneen.

Er zijn verscheidene soorten inlandse bijen, w.o. angelloze, welke laatste echter niet zeer productief zijn en dan ook niet voor honingproductie gebruikt worden. Mijn inlandse bijen komen veel overeen met de Nederlandse. (Iets minder zwart en iets kleiner.) Vanaf begin januari werken in mijn kast twee koninginnen gezusterlijk naast elkaar in dezelfde broedkamer. Ze werken niet doorelkaar. Elk bewerkt ongeveer haar eigen helft. Het middenraam wordt afwisselend door beide belegd. Na nadere informatie blijkt het hier niet tot de uitzonderingen te behoren en heeft men wel kolonies gevonden met o.a. 5 koninginnen, die elk een gedeelte beleggen. Hoewel de dracht, nu het tegen de winter loopt, niet veel meer te betekenen heeft en de voedselvoorraad hoogstens 1 à 2 pond bedraagt, wordt de broedkamer nog steeds geheel belegd. Met suiker wordt nu opgevoerd tot voldoende aanwezig is voor de wintertijd.

Italiaanse koninginnen worden wel geïmporteerd. De secretaresse van onze vereniging (Western Province Beekeepers Association) vertelde me kort geleden, dat de bijen in staat zijn uit eitjes van eierleggende werkbijen volwaardige koninginnen te kweken. Ik kan dit echter nog niet geloven. Dit klinkt te fantastisch. Ik zal hierover nog nadere inlichtingen inwinnen. (De secretaresse heeft gelijk. Red.)

Hartelijke imkersgroeten inzonderheid voor de oud-collega's van de Tielse afdeling uit het zonnige Zuid-Afrika.

RONDEBOSCH

Ednamgardens 8

Ednamroad

Unie van Zuid-Afrika.

B. VAN DEN BERGH

7 SEPTEMBER NAA

tot het bijwonen van de 28e Imkersdag en ter viering

De Imkersdag wordt ieder jaar opnieuw gekenmerkt door het bezoek van een grote groep vaste deelnemers, die deze dag niet gaarne zou missen.

Het is voor hen een dag van vele ontmoetingen, stevige handdrukken, aanknopen van nieuwe vriendschapsbanden, het opdoen van frisse indrukken en vooral het zich thuis en één voelen met deze grote groep Nederlandse imkers.

Maar dit jaar willen we trachten ook de anderen te bereiken, de thuisblijvers.

De Rotterdamse afdeling heeft

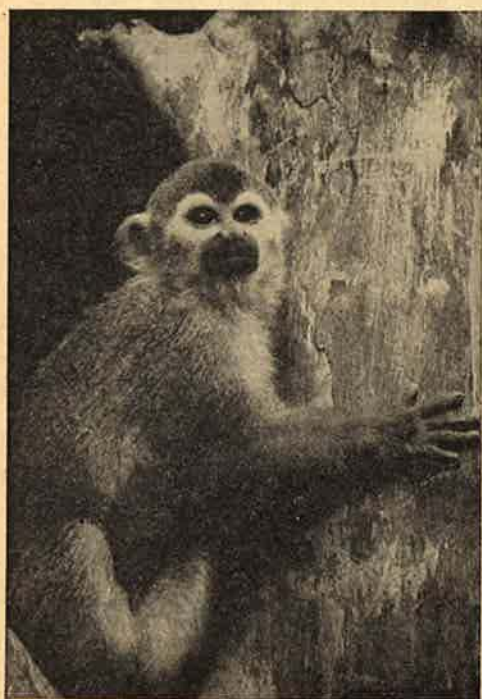
dit jaar de organisatie van deze dag op zich genomen. Als vergaderzaal is, in overleg met het Hoofdbestuur, de alom bekende „Rivièrahal” gekozen, gelegen in de Rotterdamse Diergaarde. Deze zaal is bij uitstek geschikt voor grote vergaderingen en de inrichting ervan is geheel aan de sfeer van de Diergaarde aangepast. De wanden zijn versierd met planten, vogels en aquaria, terwijl links in een uitbouw van de zaal de honingtentoonstelling een plaats zal krijgen, welke met de zaal een geheel vormt. Rechts sluit de zaal aan met de verwarmde kassen voor reptielen, tropische vogels en planten.

De tuin biedt een schitterende gelegenheid voor een rustige wandeling. Rotterdam kan dan ook zonder bezwaar de vele honderden bezoekers op waardige wijze ontvangen.

Na de afwerking van het officiële gedeelte van de vergadering en het gebruik van de lunch, die in de zaal, of bij mooi weer ook op de terrassen kan worden genuttigd, worden de deelnemers per touringcar naar het stadhuis gebracht, waar zij in de Burgerzaal door het gemeentebestuur officieel zullen worden ontvangen. Ook dit is een evenement dat de deelnemer niet graag zal missen.

Vervolgens brengen de bussen ons naar de steigers van de „Spidodienst”, waar boten gereed zullen liggen om de deelnemers de Rotterdamse havens te laten zien. Deze boottocht, vooral bij mooi weer, is een van de schitterendste evenementen van de stad. De havens met hun woelige water, de altijd bezige kranen en elevators, de vele zeeboten die worden gelost of geladen, geven ons altijd weer opnieuw het imposante beeld van de waarde van Rotterdam voor onze nationale welvaart.

Circa vijf uur zullen de boten gezamenlijk aan de kade meren en zal onze voorzitter, de heer Mr. L. R. J. ridder van Rappard een afscheidswoord spreken. Daarna kan ieder zijns weegs gaan.

NR ROTTERDAM

van het 60-jarig jubileum van onze vereniging

In het volgende nummer drukken we een routekaartje af, zodat ieder op eenvoudige wijze kan zien hoe hij of zij het Centraal Station (lijn 5 staat bij de steiger van het Spido) of het stadscentrum kan bereiken. Na vijf uur is er voor velen nog voldoende gelegenheid de stad eens te bekijken of zich hier of daar nog wat te verfrissen.

Wij begonnen dit artikel met te zeggen: *7 september naar Rotterdam*. Imkersvrienden, Rotterdam stelt er prijs op het programma zodanig samen te stellen dat u niet alleen een nuttige, maar vooral genoeglijke dag hebt. Omgekeerd hoopt Rotterdam op een grote deelname. Organiseer dus tijdig uw reisgelegenheid en bestel zo spoedig mogelijk uw toegangskaarten. De prijs is vastgesteld op f 5,90 per persoon, alles inbegrepen.

Een klein voorbehoud moeten we maken. De zaal zou 1200 deelnemers kunnen bevatten, terwijl „slechts” 1000 deelnemers in het Stadhuis ontvangen kunnen worden. Bestel dus tijdig. Wie het eerst komt Voor de officiële ontvangst kan

dit aantal beslist niet overschreden worden. Zorgt dus tijdig dat u er bij bent.

Het officiële programma zal in het julinumnummer worden afgedrukt. Stortingen op giro 301009 ten name van de penningmeester van de Vereniging voor Bijenteelt, Hoflaan 35, Rotterdam. Het Secretariaat is gevestigd: P. Klapwijk, Buizerdstraat 1 b, Rotterdam-Z.

IMKERSDAG ROTTERDAM

Datum: zaterdag 7 september 1957.

Plaats: Riviërahal in de Diergaarde Blijdorp.

Aanvang: half elf.

Deelnameprijs: f 5,90 per persoon.

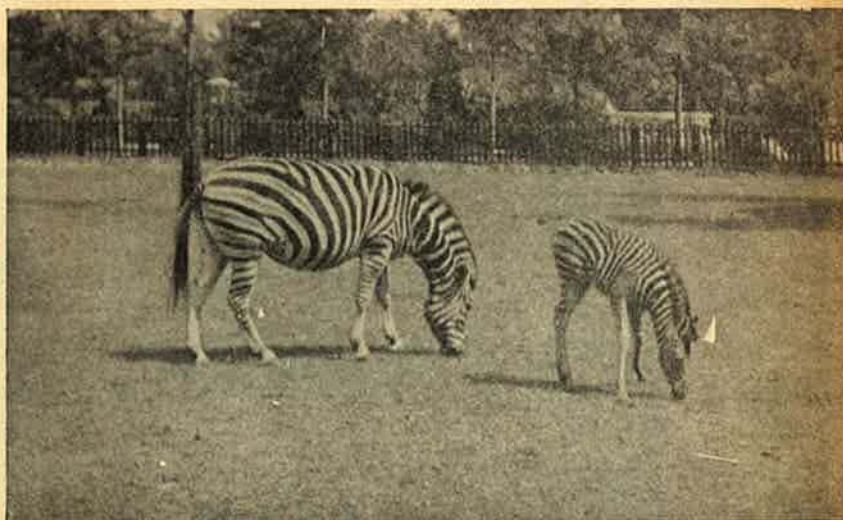
Giro: 301009 ten name van de penningmeester van de Vereniging voor Bijenteelt, Hoflaan 35, Rotterdam.

Correspondentie: P. Klapwijk, Buizerdstr. 1b, Rotterdam.

BIJ DE FOTO'S:

1. De imposante toren van de Diergaarde Blijdorp.
- 2 en 3. Reeds bij de ingang van de Riviëra-hal kunt u op 7 september de aapjes en apen begroeten.
4. Behoort u op 7 september óók bij de toeschouwers?
5. U hoeft niet naar de jungle van Afrika te gaan om ze te zien. Op 7 september ziet u ze te Rotterdam!

Clichés welwillend afgestaan door de Diergaarde Blijdorp. De clichés van Rotterdam in ons vorig nummer waren welwillend afgestaan door V.V.V. te Rotterdam. Aan beide onze dank.

uit de Jaagkieps

Fotowedstrijd Wenen.

Zoals u uit ons maandschrift van mei 1956 heeft kunnen lezen werd ter gelegenheid van het Internationaal Bijenteelt Congres te Wenen een fotowedstrijd gehouden. Ik weet niet of veel landgenoten hieraan hebben deelgenomen. Ik kan u hierbij een afdruk geven van de foto, welke de eerste prijs won. Deze werd ons toegezonden door de maker, de heer John G. Tanner, Irvine, Schotland en geeft een bij in de bloem van een kalebas weer. Op ons verzoek deze foto voor de Jaagkieps te ontvangen, schreef mr. Tanner o. a.:

„Ik reisde door Nederland op mijn tocht naar het Congres te Kopenhagen in 1954 en ons gezelschap was getroffen door de vriendelijkheid van de Nederlanders, zo, dat ik steeds genegen ben, hen te helpen”. (Thank you Mr. Tanner, for your fine photo and letter).

Chinese honing.

We mochten een paar krantenknipsels ontvangen, waarvoor onze hartelijke dank.

Het eerste is uit „China Reconstructs” van februari 1957 en gaat over de uitvoer van honing uit China. Hierin lezen we, dat deze sinds 1955 in grote partijen werd uitgevoerd. Een veel gezochte soort is de lindehoning met een fijne aroma. De lindes groeien in overvloed in het „Huis der Bijen” Jaohaland bij de Sovjetgrens in de Heilungkiang provincie. Uit provincies in de Yangtsevallei komt klaverhoning. Het warme klimaat in Zuid-China

brenkt andere soorten honing onder andere van de sinaasappelboom. In 1956 voerde China 3000 ton honing uit, dat is $2\frac{1}{2}$ maal meer dan in 1955 en men verwacht dat deze hoeveelheid in 1957 nog hoger zal zijn.

De regering helpt de bijenteelt met de afzet van honing en geeft technische voorlichting. De provincie Kiangsu wil b.v. het aantal bijenvolken in 1957 van zeventienduizend op vijftigduizend tot vierendertigduizend brengen. Elk volk levert 40 tot 50 kg honing.

Deskundigen zijn thans bezig het watergehalte van de honing te verminderen en deze op andere wijzen te verbeteren.

De voornaamste afnemers waren Engeland en West-Duitsland, maar verwacht wordt dat dit jaar ook andere landen voorzien zullen worden.

Hoe vindt een zwerm zijn nieuw onderdak?

Het volgende is uit een krantenknipsel uit de Times van 4-2-1957 en handelt over het onderzoekingswerk van dr. M. Lindauer te Muenchen en is overgenomen uit het blad Nature. Voor dat een zwerm uittrekt heeft het bijenvolk eerst zijn spoorzoekers uitgezonden, deze hebben van hun bevindingen door dansen mededeling in de kast gedaan.

Lindauer heeft bijen, welke een holte inspecteerden, gemerkt en vond deze bijen daarna in hun kast terug, waar zij opgewonden dansten en hij kon vaststellen dat zij hierbij de juiste richting aangaven. Maar er zijn meerdere verkenner uitgezonden, welke ook iets passend meenden te hebben gevonden.

Is de zwerm af- en aangevlogen dan gaan de verkenner verder met het aanprijzen van hun vondst en het

kan meerdere dagen duren, voordat de zwerm een beslissing, welk onderdak zij verkiezen, heeft genomen.

„Dit systeem van vredelievend en democratisch debatteren, zegt Lindauer, is meestal doeltreffend en doorgaans is het tehuis van de winnende partij het beste.”

Toch gaat het wel eens fout; in een tragisch geval, debatteerden de partijen 14 dagen lang en kwamen niet tot een besluit. Tenslotte bouwde de zwerm in de open lucht en kwam in de volgende winter om.

(De overlevering wilde, dat een uittrekkende zwerm zich op Godes bevel in de onmiddellijke nabijheid van het moedervolk moest zetten, opdat de immer zijn eigendom zou kunnen behouden).

Wist u dat....

de eerste televisie-uitzending over bijenteelt in Engeland op 8 september 1937 plaatsvond. Hierin gaven twee bijenhouders een demonstratie om het verschil tussen oude en nieuwe methoden te laten zien (uit het boek Blazing the Trail).

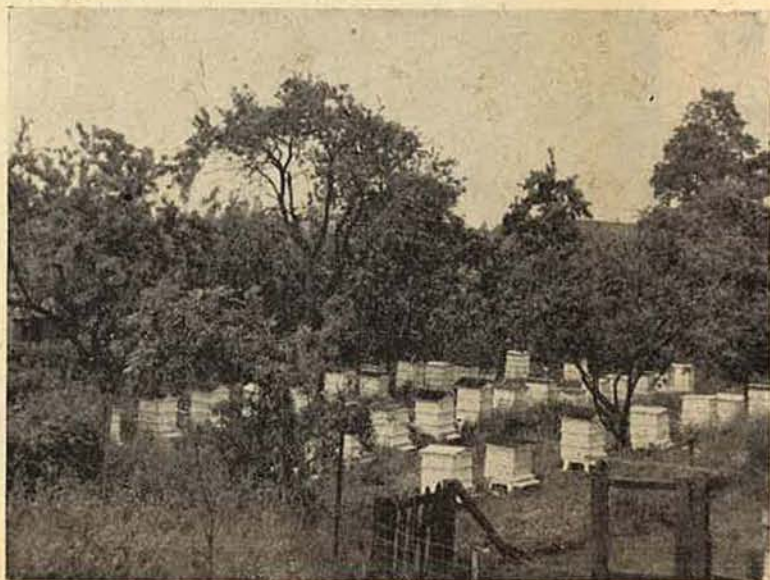
Dr. A. Buedel en bijenfysica.

Oberregierungsrat Dr. A. Buedel is in januari j. l. 60 jaar geworden en we lezen in Duitse vakbladen dat hij sinds 1946 met grote persoonlijke offers een onderzoek naar de bijenfysica heeft opgebouwd om over voorvallen in het bijenvolk opheldering te geven. Deze hebben de aandacht van de gehele imkerswereld getrokken.

In de Imkerfreund 1957-2 schrijft dr. Buedel over zijn werk, hieruit het volgende:

De bijenfysica is een verzamelbegrip van de wisselwerkingen tussen de bijen en de toestand van haar omgeving. Het woord „toestand” moet daarbij bijzonder uitkomen, want het gaat bij de bijenfysica om de uitspraken niet om het stadium van welk levensproces ook, waarbij verandering in het lichaam der bijen het kernpunt vormt, maar het zijn de wisselwerkingen in de levensvoorwaarden van de bij, waarbij deze veranderingen zowel van de bijen als ook van de omgeving kunnen uitgaan. De inwerking van de bij op haar omgeving heeft schijnbaar geen praktische betekenis, wel is de invloed van de toestand van de omgeving een factor, welke past bij de praktische bijenteelt als de basis van deze technische maatregelen van de imker van beslissend belang is. Al is het begrip bijenfysica jong, de fysica metingen bij het bijenvolk zijn van vroegere datum o. a. van Reaumur (1683—1757).

De mooiste kast om naar te kijken, de duurste om te kopen en de slechtste om mee te werken en te reizen...

*Bij op kalebas, eerste prijs
fotowedstrijd Wenen.*

Paschke was de eerste die wetenschappelijke resultaten in de praktijk bracht. Naast hem was het een schaar fantasten, welke zich op de fysica'sche problemen van het bijenleven wierp en theorieën opstelde zonder te wikken of zelfs het bijenvolk te vragen.

De moderne bijenfysica gaat in principe uit van metingen, welke in het levende bijenvolk plaatsvinden, zij is dus geen „theorie” maar op feiten steunende beschrijving. Budel besluit zijn artikel met 115 stellingen, waarvan er hier enkele volgen:

1. De bijenstal moet niet in een inzinking van het terrein (vorstgat) staan, maar tegen een helling of op een bijna vlak terrein op een verhoogd punt. De zich in koude nachten tegen de bodem vormende koude luchtlagen moeten de mogelijkheid hebben van het bijenhuis weg te vlieden.

17. Sta wantrouwend tegen te luide aanprijzingen van nieuwigheden op het gebied van bijenkasten. Er zijn slechts weinig uitvinders die niet uit winstbejag of om zich te doen gelden, meer beloven dan de door hun aangeprezen kasten kunnen presteren.

24. Ook warmte kan de bijen schade toebrengen. De afvoer van warme lucht naar buiten moet gewaarborgd zijn, anders kan het gemakkelijk tot een te grote warmte in de kast komen. Een „over-geïsoleerde” kast kan schadelijk zijn, meer dan een „luchtige”.

35. Vooral bij koude bouw moet de voorwand goed geïsoleerd zijn.

59. Tot de martelingsinstrumenten in de bijenteelt behoort het wintervlieg-gat. De bijen stellen hun winterzit tijdig in naar het zomervlieg-gat, daarbij wordt achtgeslagen op de „kleinklimaat”se belangen. Door het maken van een op een andere plaats gelegen vlieg-gat wordt de gehele winterzitopzet onbruikbaar gemaakt. Daarom: zomer en winter blijft het vlieg-gat op dezelfde plaats.

63. Allen, die menen, dat kastverwarming het middel is om tot vergroting van de honingopbrengst te komen, wordt hierbij medegedeeld: De verdeling van de temperatuur in een bijenvolk is zo fijn geregeld, dat het mensen onmogelijk is, door verwarming van de lucht deze, de bijen passende en door de bijen geschapen toestand te behouden, laat staan te verbeteren. Een verwarming van de lucht in de kast moet met het oog op het „klein klimaat” van de bijenwoning achterwege blijven.

80. De beide, door het gevoel ingevoerde begrippen „warmbouw” en „koude bouw” beantwoorden in geen enkel opzicht aan deze gegeven namen.

89. De strijdvraag over het boven- of ondervlieg-gat is ondubbelzinnig ten gunste van het ondervlieg-gat beslist. Van de hand van Dr. Buedel zal in

de loop van dit jaar een boek verschijnen met de titel „Bienen und Bienenzucht”.

Honinghandelaars veroordeeld.

Naar aanleiding van een klacht van de Duitse Imkersbond werd een herbergierster in Duitsland veroordeeld tot een gevangenisstraf van zes maanden wegens voortgezet bedrog. Zij had buitenlandse honing met wat Duitse honing vermengd en als Beierse Woudhoning verkocht. (Deutsche Bienenwirtschaft 1957-1).

En in hetzelfde blad van 1956-8 staat de mededeling dat het gerechtshof te Hamburg de eigenaar van een honinggroothandel, welke zich voorheen op de handel in Duitse honing gespecialiseerd had, maar door de schaarste hieraan buitenlandse honing als Duitse had verkocht, veroordeelde tot een gevangenisstraf van 9 maanden en tot een boete van 2.000 Mark, en indien dit bedrag niet te innen was, voor elke 100 Mark één dag gevangenisstraf. Ook België heeft oneerlijke honinghandelaars. In het Maandblad van de Vlaamse Bieënbond 1956-6 lezen we dat op 26 april 1956 naar aanleiding van een klacht van de Belgische Syndicale Kamer van Bijenteelt een handelaar werd veroordeeld wegens het in 1953 en 1954 vreemde of gemengde honing als in-landse honing verkocht te hebben; en wel voor het bedrog in koopwaren tot een boete van 10.000 francs of 3 maanden hechtenis en voor inbreuk op de Koninklijke besluiten, reglementerende de honingverkoop tot een boete van 4.000 francs of 2 maanden hechtenis. Verdachte ging niet in hoger beroep.

En op aanklacht van dezelfde Kamer werd op 11 juni 1956 een bijenhouder veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van een maand en een directe boete van 2000 francs of 15 dagen hechtenis en tot de proceskosten ten bedrage van 1641 francs. Beklaagde had buiten-

landse honing als Belgische verkocht. Het ging om een grote partij, welke volgens verdachte bestemd was om aan zijn bijen op te voeren. Maar in de door hem aan de markt gebrachte honing werd geen stuifmeel van Belgische planten aangetroffen. (Belg. Apicole 1956 8-9). Er schijnt aan de buitenlandse honing wel wat te verdienen te zijn. Dat dergelijke strafzaken voor de bonafide handelaars schadelijk kunnen zijn, is ook begrijpelijk. Dit blijkt uit een bericht in het blad van onze Vlaamse collega's van 1957-2. Hierin wordt vermeld dat een zekere heer Dr. Coessine in samenwerking met professor Paul Bouts een boek heeft geschreven met de titel: Ik ben nooit moe, en met ondertitel Moderne hygiëne der intellectuelen. Op bladzijde 61 staan onder de rubriek: Aanvullende directieven, te lezen: Honing en boter op het brood smeren, 100 gram per dag in gelijke hoeveelheden. Vloeibare honing gebruiken, bij voorkeur ingevoerde. De honing in België bestaat voor een groot deel uit industriële suiker, die door de bijen werd verwerkt. Het blad voegt hieraan toe: deze bevestiging is voor de bijentelers van het ganse land een onverdiende kaakslag. Er zijn wel oneerlijke imkers in ons land, maar deze vormen de zeer geringe minderheid en dan nog worden deze oneerlijke lieden door hun handelwijze zelf bedrogen.

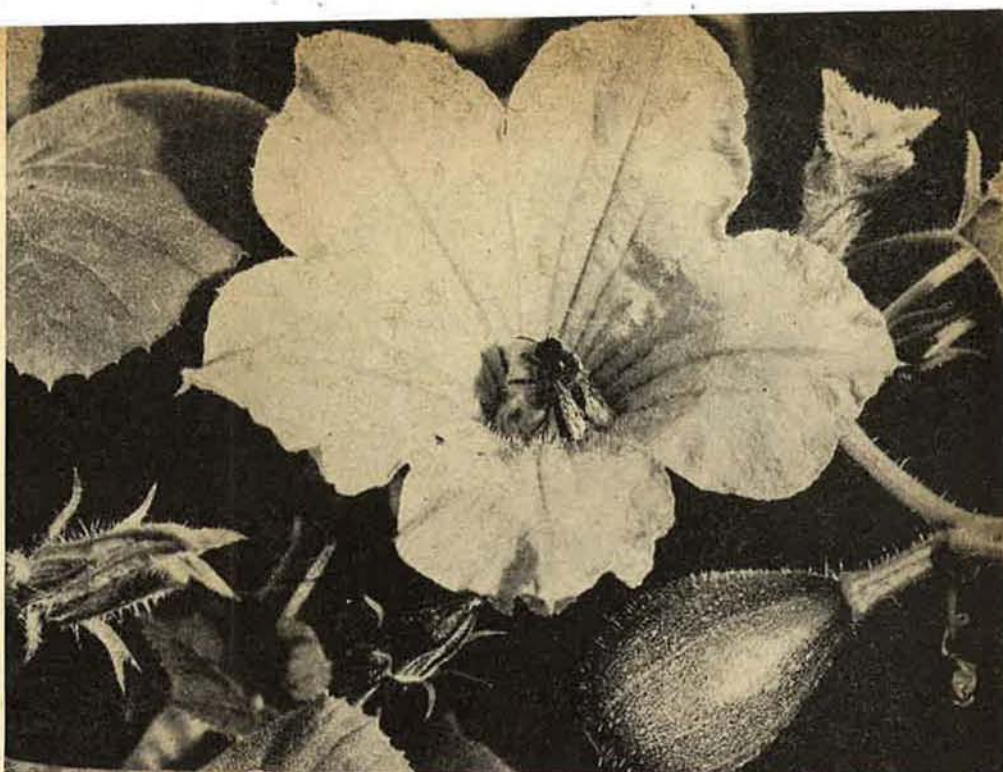
De W.B.C.-kast.

Van een Engelse bijenhouder kregen we bijgaande foto, deze is van een bijenstand bij Stratford-on-Avon. Het zijn alle W.B.C.-kasten, oude en nieuwe stijl schrijft hij.

Over deze kast schrijft een Engelse bijenteeltinstructeur aan de redactie van het B.B.J. 1956 13-9:

De W.B.C.-kast is de beste om naar te kijken, de duurste om te kopen en de slechtste om mede te werken.

JéKAVé.

HET HOUDEN VAN BIJEN EEN GOEDE BIJVERDIENSTE

De aanvoer op de voorjaarsbijenmarkt te Tilburg was dit jaar gering. Voor de oude imkers, die vroeger op de markt te Tilburg soms meer dan 1000 bijenvolken zagen verhandelen, is dit ongetwijfeld een teleurstelling.

Deze achteruitgang vindt zijn oorzaak hoofdzakelijk in het wegvallen van de export naar Engeland, aldus ir. J. F. A. M. Mommers in een onlangs voor de radio gehouden praatje.

Toch blijkt uit het grote bezoek aan de bijenmarkten, dat er nog velen zijn, die de bijenteelt een warm hart toedragen. De amateurbijenhouder ziet de bijenhouderij niet alleen als een vorm van natuursport, maar ook als nevenverdienste. Voor de fruit-teler-imker betekenen bijen niet alleen bestuiving van zijn vruchtbomen, doch ook kwaliteitsverbetering van b.v. peren. Overigens kan de fruitteler in zijn behoefte aan bijen voorzien door van de imker bijenvolken te huren tijdens de bloei van de vruchtbomen.

In de toekomst zal, naar de mening van ir. Mommers, de bijenteelt een belangrijke taak moeten blijven vervullen voor de bestuiving van land- en tuinbouwgewassen. Dit zal des te belangrijker worden, omdat door de intensieve ziektebestrijding de van nature aanwezige bestuivende insecten steeds minder in aantal worden. Ziektebestrijding kan zeer goed samengaan met bijenhouderij, mits men maar de nodige voorzichtigheid in acht neemt. Dit is zowel in belang van de imker als van de landbouwer.

Het bijenhouden vormt namelijk voor velen een goede bijverdienste. Bij het volgen van een goede bedrijfswijze is er gemiddeld over een aantal jaren gerekend (de opbrengsten schommelen in ons klimaat zeer sterk) per bijenvolk per jaar f 20,— à 25,— te verdienen. Het werkloon is hierin niet begrepen, maar, in aanmerking genomen, dat de tijd, nodig voor het verzorgen van een bijenvolk 6 à 7 uur per jaar bedraagt, wordt dit werk zeer goed betaald. De bijenhouderij zou daarom veel meer beoefend kunnen worden als bijverdienste voor de kleine boer of tuin-der.

DANK VOOR AL DAT PROPOLIS!

De proeven betreffende het gebruik van propolis in de geneeskunde zijn gered; er is zelfs meer dan genoeg binnengekomen, zendt u dus voorlopig niet meer, maar bewaar het tot een mogelijke volgende oproep. Aan allen die hebben meege- werkt hartelijk dank!

In een vorig praatje beloofde ik op de bijenteelt van vijftig, zestig jaar geleden terug te zullen komen. Ik moet me geweld aandoen om niet te gaan schrijven over alles wat toen was en wat er sindsdien veranderd is. Bij de bijenteelt begrijp ik dan ook het organisatorische, in de vereniging en de voorlichting. Hierbij denk ik dan aan de cursussen en de lezingen, filmavonden, de examens voor leerkrachten verspreid over het hele land, stalwedstrijden enz.

Hoe leerde men 50 jaar geleden toch dat geheimzinnige imkeren? Al eerder schreef ik dat het moeilijk was om het vertrouwen van een oude rot te winnen, die je wat kon vertellen. Hoeveel gemakkelijker gaat dat nu! Het wordt je nu gekauwd voorgezet. Jammer dat er niet meer jongeren aan deze welvoorzien dis verschijnen!

Omstreeks het begin van onze eeuw was er een uniforme bijenwoning in de vorm van de onvolprezen ronde strokorf. Hoeveel honderden jaren is daarmee geïmkerd! Er was wel enig verschil in grootte, in platte of ronde kop, maar die verschillen waren niet groot en aangezien het toch vaste bouw betrof, hinderden die verschillen weinig.

Velen verstonden toen nog de kunst van het korvenvlechten. Heus, het is een kunst, of noem het als u wil een vak. Over enige jaren zullen we een goed korfvechter met een lampje moeten zoeken!

Die korven waren goedkoop en in onrendabele uren te maken. Stro was niet duur en meestal werd gevlochten met de bast van braamstruiken. Laat ik over dat laatste nog iets vertellen.

Bij mijn opleiding hoorde ook het leren vlechten van een korf. De braambast moest ook gesneden en gebruiksklaar gemaakt worden. De imker ging met een stok van ongeveer 1½ meter, waaraan een kort, krom, scherp mes was bevestigd, een soort nijptang waarmee men distels uit het weiland trekt en een paar dikke (wollen, want rubber was er nog niet) handschoenen langs de bosranden om de langste en dikste braamstengels uit te snijden. De adspirant-imker mocht de scherpe oogst dan in bosjes verzamelen. De stengels werden door een stuk uitgehold heen, waarin gaten gemaakt waren, gehaald om ze van de stekels te ontdoen. Dan werden ze van het dikke eind af in drieën gespleten met een langwerpige, driehoekig uitgesneden houtje. De zachte pit werd er uit verwijderd door de gespleten stengels over de knie onder de rug van een mes door te trekken. Dan nog een scherp gesneden stukje heen als vlechnaald en een uitgehold beentje (soms mooi besneden), dat als vlechtring dienst deed, en het gereedschap was compleet.

Van deze attributen zijn er indertijd enige opgezonden naar een (het) bijenteeltmuseum te Wageningen. We horen daar nooit meer van, doch mogelijk zou onze redacteur enige foto's hiervan bij deze bijdragen kunnen voegen? (Bij gelegenheid graag eens, maar we zitten thans met een nijpend gebrek aan ruimte. Red.)

Ofschoon ik niet van vervolgartikelen houd moet ik hier een volgende keer toch nog eens op doorpraten en ik sluit met vriendelijke imkersgroet,

DE BIJENMAN.

De bespuitingscommissie van ons hoofdbestuur heeft samen met de heer Wietsma een aantal bijenstanden in de polder bekeken. Daarbij bleek dat de door de imkers opgedane ervaringen en de voorlichting goede resultaten opleverden. Er waren hele standen, die niets maar dan ook niets te wensen overlieten. Een woord van hulde o.a. aan de afd. Epe, die ook het probleem van het watergeven tijdens de opsluiting perfect had geregeld. De heer Wietsma zegde de commissie toe volgend jaar vóór de bloei in 't Maandschrift nog 'n aantal praktische wenken te zullen geven. We zijn er zeker van dat vele imkers er hun voordeel mee zullen doen. Op 29 en 30 april is het koolzaad bespoten. In tegenstelling met vorig jaar was het tijdens de bespuitingen koud weer. Het sluiten van de kasten ging vrij gemakkelijk, de bijen vlogen niet zo vroeg. De wind was noord-oost en vrij krachtig, daardoor was het voor de kasten erg koud. Niet alle kasten sloten goed af en het gevolg was, dat van de lekkende kasten menig bijtje verkleumde. Tijdens de bespuiting en op de dag daarna was er aan de bijen, die uit de kasten hadden kunnen

Inspectie van de volken in de noordoostpolder. V.l.n.r. de heren Groeneweld, Wietsma en Stienstra. Hoe zal het volgend jaar in de Flevopolder zijn?

ontsnappen, verder niets waar te nemen. Ook aan de proefvolken van de heer Van Aarst, die ze tijdens de bespuiting vrijwillig had opengelaten, was niets te bespeuren wat op schadelijke gevolgen leek. Toch zijn er op de derde dag na de bespuiting slachtoffers gevallen. De bijen in de buurt van Nagele waren toen drie dagen gesloten geweest. De eerste dag was dat niet nodig geweest, men had het spuitprogramma van die dag niet kunnen afwerken. Maar het opsluiten van bijen eist altijd slachtoffers. Behalve het verkleumen van ontsnapte bijen ontstaat in de kasten waarschijnlijk watergebrek. De dagen na de bespuiting brachten sneeuw en hagel, buien en stormachtig weer en daardoor kregen de bijen, ook nadat de kasten weer geopend waren, geen kans om iets te halen en de gevolgen bleven niet uit. Enige kasten gingen zelfs broed trekken.

Als men het geheel overziet is er nog wel verlies geleden, maar als het warm weer geweest was, zou alles zeker veel minder goed zijn verlopen.

Over het verkleumen van de bijen nog een opmerking.

Van zeewater tot koolzaadhoning! De reservekasten voor de kunstzwermen bedekt met een stuk hout van een schip, dat, wie weet hoe lang geleden, een graf heeft gevonden in de golven van de Zuiderzee....

Foto's Magendans

Nieuws uit de Noord-Oost-Polder

Klaar voor het watergeven tijdens opsluiting. Een extra bovenrand, een reisraam, een bus die zo nodig met water gevuld kan worden, een doekje om over de bus te leggen en stevig elastiek om het doekje op de opening van de bus te bevestigen. Die kan dan zo nodig omgekeerd op het reisraam worden geplaatst als de bijen tijdens bespuitingen moeten worden opgesloten.

Veel imkers gaan er reeds toe over om voor hun kasten riet of stro uit te spreiden. Dat is een goede maatregel gebleken. Er verkleumen dan natuurlijk nog wel bijen die het vlieggat niet meer kunnen halen, maar toch lang niet zo veel als wanneer de bijen genoodzaakt zijn neer te strijken op de koude en vochtige grond.

De raadgevingen van de heer Wietsma, die we zullen plaatsen voordat de bijen volgend jaar naar de nieuwe Flevopolder gaan, zullen ook hieromtrent wel opmerkingen bevatten en we zijn er zeker van dat ze de imkers veel ellende en teleurstellingen zullen besparen.

Naschrift 20 mei

Wij vernemen dat een aantal bij een pachter geplaatste volken ernstige schade door bespuiting heeft gehad. Op 18 mei zagen we één volk dat naar schatting al 40 pond honing had, de andere goede volken brengen het vermoedelijk tot tussen 20 en 30 pond. Einde van de bloei ongeveer 25 mei.

IN DEZE BOKAAL

MEDAILLE VOOR BIJZONDERE VERDIENSTEN

Ter gelegenheid van het zestigjarig bestaan onzer Vereniging heeft het Hoofdbestuur allen, die in de achter ons liggende jaren hun krachten aan bijenteelt en vereniging hebben gegeven, willen eren. Het is uiteraard niet mogelijk om aan allen een blijk van erkentelijkheid te schenken. Het Hoofdbestuur heeft daarom besloten de medaille voor bijzondere verdiensten toe te kennen aan de hieronder genoemde leden, waarmee 't Hoofdbestuur ook de verdiensten heeft willen erkennen van de talloze anderen, die in het verleden de steunpilaren van onze vereniging en van de vaderlandse bijenteelt zijn geweest. De medailles zullen op de algemene vergadering door onze voorzitter de heer mr. L. R. J. ridder van Rappard worden uitgereikt aan de heren:

D. Abbenes, Den Helder.
J. C. van den Berg, Norg.
J. Burgers, Eerbeek.
A. T. van den Brink, Renkum.
J. P. A. Coerman, Bussum.
J. de Haan, Assen.
Joh. Hilvers, Emmen.
E. C. Hooykaas, Zuilichem.
W. J. L. Huisingh, Maarn.
G. Japin, Apeldoorn.
A. Keetlapper, Goutum.
H. Klomp, Eerbeek.
J. G. Koning, Velsen.
S. Koning, Apeldoorn.
J. Koopman, Hijken.
P. Koppes, Abbekerk.
R. C. A. Kroes, Kaatsheuvel.
R. Peddemors, Assen.
J. H. Peters, Elst Betuwe.
J. de Ruiter, Assen.
F. Slot, Den Haag.
C. Smit, Schoorl.
A. Smits, Nijmegen.
F. H. Teune, Amsterdam.
J. J. Troost, Meppen.
D. A. G. Verbrugh, Eck en Wiel.
J. F. Verhoeven, Beekbergen.
P. Vermeer, Tiel.
J. J. Wagner, Scheveningen.
D. Zondervan, Den Hulst.

ONZE COLLECTIEVE VERZEKERING

In 1956 weer 16 schadeuitkeringen!

Ook in 1956 heeft onze verzekering weer haar noodzakelijkheid bewezen. Aan niet minder dan 16 leden, die door rampen werden getroffen, moesten uitkeringen worden gedaan. Het grootst was het aantal brandschaden, n.l. 7. De bedragen waren gelukkig niet zo hoog, de hoogste uitkering bedroeg f 338,35. Het totaal was f 664,93.

Daarop volgden de transportschaden, 5 in getal. Het hoogste bedrag was f 55,—; het totaal f 145,—. De schaden door diefstal waren gering in aantal en de bedragen waren niet groot, in totaal f 95,50, verdeeld over 4 gevallen.

In afwijking van het in de gepubliceerde voorwaarden vermelde, bedraagt het maximumbedrag per lid voor schade door brand, diefstal of vervoer f 2.500,—. Voor een simplexkast wordt in de maanden mei/september f 50,— vergoed als deze verloren gaat. Dit betreft dan een enkele simplexkast. Is de kast evenwel voorzien van broedkamers, honingkamers en separator dan is het bedrag f 75,—.

Hieruit blijkt wel, dat de risico's behoorlijk zijn gedekt en dat de leden niet worden afgescheept met een te gering bedrag. De verzekering voor andere kasten en boogkorven en korven is naar evenredigheid.

Met nadruk wijzen we er op, dat niet alleen bijenwoningen en volken, maar ook alle andere „bijenbezittingen” verzekerd zijn, zoals honing-, suiker- en wasvoorraden, gereedschappen als slingers, honing- en waspersen, maar ook bijenstallen.

Schaden ten laste van onze verzekering tegen wettelijke aansprakelijkheid kwamen dit jaar gelukkig niet voor.

Vragenrubriek

Vragen voor deze rubriek zenden aan het Bijenhuis te Wageningen

Vraag 10.

Ik ga verhuizen en ik heb mijn bijen bij het koolzaad in mijn nieuwe woonplaats gebracht. Het is de bedoeling dat ik ze straks van het koolzaad naar mijn nieuwe huis breng. De moeilijkheid is echter, dat bij nader inzien de afstand van het koolzaad naar mijn nieuwe woning hemelsbreed minder dan 2½ km is. Wat zoudt u mij aanraden om te doen? Wat denkt u van mijn idee om op het koolzaad kunstzwermen te maken (vliegers met weinig broed) en deze een maand later thuis te halen?

F. R. te A.

Vliegen mijn bijen terug?

Uw idee om op het koolzaad kunstzwermen te maken en dan de oude volken aanstonds naar huis te halen is zeer goed uitvoerbaar. Eventueel nog naar de polder terugkerende vliegbijen vinden dan onderdak bij de gemaakte zwermen. Als u een maand later de zwermen naar huis brengt, laat dan één volkje (het kleinste) nog even in de polder staan, dit kan dan de terugkerende bijen opvangen. Wanneer u dit laatste volkje naar huis haalt op een tijdstip dat er in de polder niet veel meer te halen is, zal uw verlies aan vliegbijen tot een minimum worden beperkt.

Vraag 11.

Het vorige jaar en ook deze maanden gebeurt het dikwijls dat mijn bijen de ruiten in erge mate bevuilen en wel in het bijzonder aan de zuidzijde van mijn huis. Ik meen te hebben opgemerkt dat het vooral gebeurt als ze gedurende een paar dagen (of langer) niet hebben kunnen uitvliegen. Mijn vrouw heeft hierdoor uiteraard vrij veel extra zeemwerk en het ellendige is dat het vuil zo lastig is af te zemen. Is tegen dat bevuilen ook iets te doen? Hoe is het vuil er gemakkelijk af te krijgen? Ik denk bijv. aan een of ander oplosmiddel in het zeemwater.

J. E. te W.

Bijen bevuilen de ruiten.

Het door u gesignaleerde euvel is onder de gegeven omstandigheden nu de bijenstand niet anders is te plaatsen, niet te ondervangen. Bijenvuil is van ruiten heel gemakkelijk met een weinig spiritus te verwijderen. Ook met wat „lodoline”, een tegenwoordig alom bekend wasmiddel, wordt het vuil zonder moeite verwijderd en dit heeft het voordeel, dat het op de ramen geen strepen nalaat. Met lodoline kunt u ook de geleverde omlijsting van de ruiten schoonmaken. Spiritus mag u vanzelfsprekend op geleverd hout niet aanwenden.

S.

S.

Toe, leer mij imkeren...

Tot 18 jaar
halve contributie.

Uit de

Afdelingen

AFD. SURHUISTERVEEN EN OMSTR.

Op 27 april vergaderden we als gewoonlijk in café Wouda met een 8-tal leden. Voorzitter Pool memoreerde in zijn openingswoord de slechte uitwintering op verschillende standen. Vele volken bleken te zijn gesneuveld. Het was een praatmiddag, waarin vele zaken werden besproken. Over de te maken propagandafilm werden weinig goede woorden gezegd. Evenmin over de verhoging van de suikerprijs. De omstandigheden om bijen te houden zijn hier in het noorden minder gunstig dan in het zuiden. De temperaturen liggen 3 à 4° onder die van het zuiden. Dan doet de verhoging van de suikerprijs wel zeer onaangenaam aan. De afd. heeft niet de indruk, dat er aan gedaan wordt bij de regering wat mogelijk is. Ook in de pers wordt te weinig aandacht geschonken aan de nood van de imkers.

Besloten werd contact op te nemen met naburige afd. voor gezamenlijke leden een spreker enz. te krijgen. Voorz. Pool zal de algem. verg. bezoeken.

J. A. LAND, secr.

AFD. BUNNIK-HOUTEN E.O.

De afd. Bunnik-Houten e.o. hield op 2 mei jl. haar voorjaarsvergadering welke zeer goed was bezocht. Spreker was deze avond de heer J. de Haan uit Assen over zijn succesvolle fabrieksmethode. Aandachtig werd zijn lezing aangehoord en na afloop werden dan ook zeer vele vragen aan de spreker gesteld. Besproken werd de agenda voor de algemene vergadering en afvaardiging hiervoor benoemd. Namens de vlag- en jubileumcommissie bracht mej. K. Derksema verslag uit van de werkzaamheden dezer commissie en op voorstel van de heer W. J. Hoogstraten werd besloten een bedrag per pond geogste honing in 1957 te bestemmen voor het jubileumfonds en voor de afdelingsvlag. Collectief zal weer een afdelingsreis georganiseerd worden naar de heide, terwijl plannen in voorbereiding zijn voor het reizen naar fruit en koolzaad in 1958. Verder werd nog medegedeeld dat bij de depothouder A. N. Witjes, Groeneweg 20, Bunnik, zaad van de nieuwe honingplant Siletta verkrijgbaar is.

C. P.

AFD. RUINEN

Huldiging van vijf leden.

De vergadering op 9 mei werd geopend door de voorzitter, de heer Jac. Kleine, die o.a. de secretaris der afdeling Ruinerwold welkom heette. Het hoofdbestuurslid de heer Timmermans uit Assen was over gekomen voor het uitreiken van de eremedaille der vereniging aan vijf leden, wat door de heer Timmermans wel een zeer bijzonder feit werd genoemd. Met zijn hartelijke gelukwensen, mede namens het hoofdbestuur en met waarderende woorden voor hun trouw en toewijding aan de vereniging speldde de heer Tim-

mermans de medailles op de borst van de heren H. Nijstad, Jac. Koning, Jan Alberts, J. Hofman en J. Kuiper. Vervolgens gaf de heer Timmermans een uiteenzetting over de Aalster methode, wat bij de leden wel in de smaak viel. Al met al een zeer leerzame avond. Met een woord van dank aan de heer Timmermans sloot de voorzitter de vergadering.

J. KUIPER JZN, secretaris

AFD. HEINO

In memoriam H. Schiphorst

Op 9 mei jl. overleed te Heino, in de ouderdom van 69 jaar, de heer H. Schiphorst. Hij was een bekend imker in den lande. Zijn stal met de bekende bisschopsmutsen werd meerdere malen gefilmd en ook verschillende H.B.-leden bezochten zijn stand. Een korfimker van de oude stempel. Niet alleen voor zuiver gewin hield hij zijn bijen, maar hij verzorgde ze ook met veel liefde. Hij imkerde speciaal met de bisschopsmuts, een in Salland vroeger zeer algemene gebruikte korf, bestaande uit een van twieg gevlochten splitse mand, aangesmeerd met koemest om het dicht te maken en aan de buitenkant afgedekt met fijne bente, een harde grassoort. In de winter werden deze korven door hemzelf vervaardigd. Een prachtig gezicht was het altijd zijn keurige schelf (stal) met deze hoge korven te zien. En om hun mooie afwerking waren ze ook wijd en zijd bekend en verkocht hij er ook veel van.

Meestal had hij een kleine 40 opzetters, die in de zwermtijd werden uitgebreid tot ruim honderd volken. In deze aanwinst zat het gewin en hoe meer zwermen hoe liever. Met deze volken werd naar de heide gereisd in de omgeving (Lemelerberg, Haarlberg, de Hongerige Wolf). Smakelijk kon Schiphorst ons op een vergadering van zijn reizen vertellen en we konden er veel van opsteken. Hij was een trouw bezoeker van onze avonden. Niet vaak heeft hij overgeslagen, dan was er wel iets bijzonders. Een dik pak sneeuw, een te slechte weg, een te donkere avond (wanneer we de vergadering niet op een maanlichte avond gesteld hadden), konden hem beletten te komen. Hij was mede-oprichter van onze afdeling en lange jaren bestuurslid en sinds enkele jaren erelid van de afdeling. De laatste jaren had hij nl. geen bijen meer. De slechte opbrengsten waren oorzaak dat hij zijn bijen aan de kant moest doen. De goede heidevelden zijn hier al ontgonnen, waar Schiphorst juist zijn opbrengst vandaan moest halen. Omstellen op een andere bedrijfswijze was hem niet mogelijk. En om met kasten te beginnen zeker niet. De enige kast verhuisde al spoedig naar de zolder en bleef daar. Zijn hele leven had hij met de bisschopsmutsen gewerkt en daar kon hij mee overweg, daaraan had hij zijn hart verpand. En zo moest hij met het onrendabel worden van die korfteelt zijn broodwinning er aan geven, wat hem heel erg smartte. Tranen kwamen in zijn ogen als hij daarover sprak.

Een jaar ziek zijn bracht het einde en zijn laatste gang naar Heino. Op 14 mei werd hij op de begraafplaats ter aarde besteld. Een bloemenkrans van onze afdeling bedekte mede de baar. Zo is dan weer een van de laatste echte korfimmers heengegaan. Op onze vergaderingen zal hij een leegte achterlaten. We zullen hem dankbaar blijven gedenken voor de vele wijze lessen die hij ons heeft gegeven.

Hij ruste in vrede.

Het bestuur der afd. Heino
A. H. LUTJE SCHIPHOLT,
secretaris.

AFD. ROTTERDAM

Jubileum W. H. van Mourik.

Op maandag, 29 april, vergaderde de afd. in de zaal van café Eden aan de Statenweg. Aan de vergadering ging vooraf een huldiging van de voorzitter van de afdeling. De heer Van Mourik was nl. dit jaar 25 jaar voorzitter en het overige deel van het bestuur meende deze dag niet onopgemerkt te mogen laten passeren.

Door afwezigheid van de 2e voorzitter leidde de secretaris de vergadering in. Hij heette de aanwezigen welkom, in het bijzonder de jubilaris en zijn echtgenote, de heer A. Vink ons hoofdbestuurslid, alsmede de heren Groenveld en Seunings, die in verband met de imkersdag toch in Rotterdam waren en nu de wens te kennen hadden gegeven de huldiging te willen bijwonen.

Daarna richtte hij zich tot de heer Van Mourik, die hij roemde om zijn rustige en overdachte wijze, waarmee hij de afdeling deze 25 jaar heeft geleid. Hij herinnerde aan de moeilijke oorlogsjaren, waarin het gehele secretariaat verloren ging en aan andere belangrijke zaken, die in de loop van deze 25 jaar door hem tot een goed einde zijn gebracht. De heer Van Mourik weet steeds opnieuw het bestuur en de leden te inspireren en de afdeling tot een levend geheel te maken. Ook mevrouw Van Mourik werd in deze huldiging betrokken. Als blijk van erkentelijkheid werd de heer Van Mourik een fraai boekwerk aangeboden. Mevrouw Van Mourik kreeg bloemen.

Daarna sprak de heer Vink, namens het hoofdbestuur. Hij roemde de heer Van Mourik in zijn bekwaamheden en activiteiten, zowel als voorzitter van de afdeling, alsook als financieel deskundige van het hoofdbestuur. De heer Vink overhandigde hem daarop de zilveren draagmedaille van de vereniging, een onderscheiding, waarmee de heer Van Mourik zichtbaar ingenomen was.

Daarna dankte de zilveren jubilaris de afdeling voor het huldeblijk, alsmede de heer Vink aan wie hij verzocht zijn dank aan het hoofdbestuur te willen overbrengen.

Na de pauze werd de agenda in vlot tempo afgewerkt, zodat we na afloop nog een ogenblikje gezamenlijk bijeen konden zijn.

P. KLAPWIJK, secretaris

Oogst en Dracht

DEN HAAG, Duinrand ten zuiden van de Scheveningse haven, 18 mei 1957 — Van 16 tot en met 14 april was het weer koud met veel wind uit het noorden, regen- en hagelbuien. De bijen waren goed thuis te blijven. Op 15 april ging de wind naar zuidwest en steeg de temperatuur tot ongeveer 60 graden F. Het bleef een week vrij goed, in welke tijd flink werd gevlogen. De 23e april begon de kastanje te bloeien; paardebloemen waren er volop; pruimen en kersen bloeiden eveneens. Toen kwam er weer een koude week, waarin bijna geen bij uitvlog. 30 april en 1 mei waren goede vliegdagen, daarna was het opnieuw koud met af en toe lichte nachtvorst. Na 7 mei kwam er geen nachtvorst meer voor. Sedertdien was er steeds een behoorlijke dracht op appelbloesem, paardebloem, kastanje en esdoorn. De ontwikkeling van de volken was wel met horten en stoten gegaan, maar toch waren er op 9 mei al zwermrijpe volken. De opgeslagen voorraad honing is hier echter nog vrij gering.

F. SLOT

ASSEN, 20 mei 1957 — Op 27 april zijn de volken naar het koolzaad gebracht. De temperatuur was de eerste twee weken te laag, daarna was er goede dracht. De ontwikkeling van de volken was goed. De versterkte volken hadden op 18 mei de honingkamers vol, de niet-versterkte waren nog niet in de honingkamers aan het werk. Van de sterke volken zijn op 18 mei kunstzwermen gemaakt. Einde van de bloei verwacht op 25 mei.

J. TIMMERMANS

PATERSWOLDE, 18 mei 1957 — Omstreeks Pasen (tussen 20 en 25 april) zijn hier in het noorden de meeste bijen naar het koolzaad gebracht; sterke en minder sterke volken stonden er naast elkaar. Niet alles is even goed door dit zachte wintertje gekomen; voor in overvloed, maar de broedaanzet begon veel eerder dan verleden jaar. De eerste drie weken is er op de kool weinig gepresteerd, mijn agenda spreekt bijna elke dag van veel neerslag, en daarnaast lees ik niets anders dan zeer schraal veel bewolking, koude wind. Slechts een paar dagen staat er: zonnig doch dan kwam de maximum-temperatuur niet hoger dan 80 C. Van 4 tot 8 mei vervroegd ijsheiligenweer!! Daarna werd het beter. 10 mei was een goede drachtdag en daarna is het goed gebleven. Het koolzaad is over het hoogtepunt heen. Omstreeks 24-25 mei zal het wel afgelopen zijn. Verwonderlijk — als altijd weer — hoe snel een goed volk dan een honingkamer vol heeft. Zwermplannen hebben we tot heden (18 mei) niet gezien.

A. S. PLANTING

HIERDEN, 4 mei 1957 — Alle volken zijn prima door de winter gekomen met veel voor, zodat voeren dit voorjaar niet nodig was. Wel was er gebrek aan water (kristallen op de bodem) dus 2 x een slappe suikeroplossing gegeven.

Het verenigen bracht bij vele leden moeilijkheden en kostte veel bijen, zowel bij het overhangen als bij het afschudden werden veel bijen doodgestoken. Verenigen met de krant daarentegen ging prima. Door het zeer vroege voorjaar konden de bijen vroeg stuifmeel halen wat een vroege broedaanzet gaf zodat de volken dan ook thans meest 7 of 8 ramen broed hebben.

De Katjes zijn druk bezocht, de sneeuw-klokjes daarentegen niet, het was toen net iets te koud. De pruimen werden ook druk bevolgen, doch van de gehele bloei konden zij niet profiteren: een nachtvorst maakte hier een te vroeg einde aan. Op appel en peer is ook behoorlijk gewonnen, maar vooral de paardebloem deed het prima dit voorjaar.

W. A. DIRKSEN

EGMOND-BINNEN, 18 mei 1957 — Over de afgelopen maand, van 18 april tot 18

mei, valt niet veel goeds te zeggen. Er waren slechts enkele goede vliegdagen en zeer veel koude dagen, waarop niet gevlogen kon worden. Het koolzaad bloeit in de Wieringermeer nog, maar de bijen kunnen er praktisch niet van profiteren. De paardebloem is uitgebloeid zonder veel te hebben opgeleverd. Er is thans een drachtloze periode begonnen, die hier wel tot ongeveer half juni kan duren. Blijft het weer zo koud, dan zullen de thuisgebleven volken wel gevoed moeten worden.

A. VAN DEN BERG

NIJMEGEN, 15 mei 1957 — Onze bijen kwamen dit seizoen bijzonder goed uit de winter. Slechts enkele gevallen van moerloosheid deden zich voor. Reeds begin februari kwamen de eerste eitjes en door het zachte weer van februari en maart ontwikkelde het broednest zich zeer voorspoedig. Op 1 april kwamen de eerste fruitsoorten in bloei en op 3 april moesten onze bijen de boomgaarden in, wat precies 4 weken vroeger was dan in 1956. Ook hier groeiden de volken voorspoedig verder en waren we na enige dagen genoodzaakt hen de bovenbakken te verschaffen. Bij een grondig onderzoek op 30 april bleek bij de goede volken reeds ongeveer 20 pond honing voorradig.

Laten wij immers in dit jubileumjaar het goede voorbeeld van de bijen volgen, door ook actief te worden voor de groei en bloei van onze vereniging. Dit jaar dient niet voorbij te gaan zonder dat wij onze algemeen voorzitter een aantal nieuwe leden hebben aangeboden.

A. SMITS

SOEST, 20 mei 1957 — De bijenvolken die op het fruit in de Betuwe hebben gestaan, zijn 18 mei weer naar Soest terug gehaald. De dracht in Buren (Gelderland) is boven verwachting nog tamelijk geweest. Er is daar ± 8 à 10 pond honing gewonnen per volk. Een andere groep imkers, die met hun volken in Vianen (Utrecht) op het fruit hebben gestaan hadden aanmerkelijk meer opbrengsten. Wat is de oorzaak van deze verschillen? Vermoedelijk het daar aanwezig zijn van veel wilgenhout. Hier kan de suikervoeding niet tegenop.

Van vernietiging van bijenvolken door besputtingen met zware vergiften zoals paration en andere is dank zij overleg

tussen imkers en fruittelers geen schade ontstaan voor de volken.

Opmerkelijk was dit voorjaar, dat de voorzwermen wel 10 à 12 dagen eerder afkwamen dan andere jaren (normaal is laatste week in mei). De bijen in Vianen hadden 15 mei reeds de voorzwermen afgestoten. Gelukkig waren de moeren geknipt, zodat de zwermen terug vlogen (Denk er dus aan: moeren knippen voor de fruitreis!).

De oorzaak van het zo vroeg op zwermhoogte zijn is denk ik gelegen in het feit, dat het voorjaar zo uitermate vroeg is ingezet. Zouden die extra koude dagen van 5 tot 11 mei er niet geweest zijn, dan zou de oogst van tamelijk goed naar mijn mening zeer goed geweest zijn, daar juist die dagen de bloei van het fruit en niet te vergeten de paardebloem, hun hoogtepunt hadden.

G. H. GRIJZE

EPE, 18 mei 1957 — Door de natte zomer 1956 zijn de volken klein de winter ingegaan, maar ze kwamen de winter goed door met volop voor. In 't voorjaar waren er verscheidene imkers die moerlose volken hadden, meer dan in andere jaren. In maart was het broednest — behalve bij de goede volken — nog erg klein. De plannen om midden april naar de N.O.P. te gaan gingen niet door. Vanwege hagel, sneeuw en zware nachtvorst werd het 4 mei. De volken waren verenigd volgens de Aalstermethode. Toen we in de polder kwamen was er reeds gespoten. De eerste dagen was het nog slecht weer, maar nadien hebben de bijen, en vooral de goede volken, een goede dracht gehad op het koolzaad. Als het weer goed blijft en er geen kevers komen kunnen de volken nog wel een week in de polder blijven. Hoe het met de bijen en de oogst gaat zullen we in het volgende Groentje vermelden.

JAC. PRUIM

BIJENMARKTEN

BIJENMARKT TE BEILEN op 29 april 1957 — Aanvoer 2 zesramers en 5 korven. De beide zesramers brachten samen zonder kastjes f 30,- op, de korfvolken zijn verkocht voor f 30,- tot f 35,- per stuk. Er was wel vraag, maar te geringe aanvoer.

DANKBETUIGING

Begin mei werd van een onzer leden een kast met bijen gestolen. Hoewel de politie spoedig met een speurhond ter plaatse was, konden de sporen van de dief(ven) maar over een korte afstand worden nagegaan, daar de sporen in het losse bouwland door de droogte waren verstoven. Volgens de polisvoorwaarden werd deze diefstal binnen 24 uur aan de verzekering doorgegeven, die reeds een afrekening groot f 24,75 aan ons lid heeft doen toekomen. De opgegeven waarde was f 25,-. Daar ook reeds een keer een andere diefstal, van een volle honingkamer van bij koolzaad staande bijen, werd vergoed, willen wij namens onze afdeling een hartelijk woord van dank aan de verzekeringmij., de Fa. De Waal te Amsterdam doen toekomen, door opname van dit schrijven in het Groentje.

Afd. Veendam en omstreken
P. WESTERVAARDER,
secretaris.

SPEURBIJTJES

GEVRAAGD: elk kwantum stuifmeel à f 25,- per kg. Betaling contant. Groothandel in bijenteeltprodukten. J. v. d. STEEN, Hoge Brugstraat 64, Maastricht.

TE KOOP AANGEBODEN: vijf prima bijenvolken in kasten. M. VENEMA, Weidum 71, Friesland.

TE KOOP GEVRAAGD: 40 zwermen. J. LANDMAN, Offemweg 15, Noordwijk Binnen.

TE KOOP: wegens vertrek: 4 prima bijenvolken met jonge koninginnen, in zo goed als nieuwe Simplex 20-raams kasten met reisraam en 2 ledige kasten voor f 220,-. Alles in prima staat. B. ZIJLSTRA, Murmerwoude, Hoofdweg 183. Telefoon 0 5111-231.

TE KOOP: 14 lege bijenkorven voor f 10,-. F. KESSELER, Rijksweg 70, Malden.

Zeer voordelig **TE KOOP AANGEBODEN:** 2 bijenvolken in V.S.-kasten: 3 bijenvolken in W.B.C.-kasten. In goede staat, geheel compleet met 2 broedkamers. Van HOYTEMA & CO, Ridderstraat 23, Culemborg. Tel. 0 3450 388 en 813.

Wij leveren alles op het gebied der bijenteelt tegen de laagst mogelijke prijzen:

Simplexkasten normalisatie met 2 broedkamers, ramen plus blikjes voor slechts f 35,-. Kunstraat br.k. m. 20 vel per kg à f 7,50.

Extra dun voor honingkamer à f 8,-.

Werkloon zuivere was tot kunstraat f 1,50 per kg. Ook uw droge raten kunt u zenden voor kunstraat. Ook zijn we steeds kopers van droge raten en zuivere bijenwas.

Wij brengen in de handel een nieuw geneesmiddel tegen Nosema, onder de naam van Nosemack, dat door het Duitse Institut für Bienenforschung in Erlangen en het Institut für Bienenkunde Oberursel im Taunus wordt aanbevolen. De prijs per tube van 15 tabletten is f 4,-. Gebruiksaanwijzing wordt bijgeleverd. Tevens vragen wij weer ieder kwantum nieuwe oogst honing tegen hoge prijs.

H. T. VAN DAM en Zn - BIJENPARK
JUBBEGA (Fr.) - TELEFOON 382

Ons depot te Assen is verplaatst naar:
H. DRENTH, GRONINGERSTRAAT 188

Te koop gevraagd:
elk kwantum **INLANDSE HONING OOGST 1957** tegen goede prijs. Emballage wordt franco toegezonden. Monsters en verdere gegevens worden gaarne ingewacht door:

FEKA HANDELSONDERNEMING
BUNNIK - TEL. 305

Uit voorraad leverbaar: Nationaal Hivekasten, koud op elkaar, losse voet en Simplexmaat, zonder ramen, slechts f 27,50.